

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra obchodního práva

Radim Karásek

**ZAKLADATELSKÁ SMLOUVA
(LISTINA A STANOVY AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI)**

Diplomová práce

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. března 2012

Radim Karásek

Obsah

Úvod.....	4
1. Akciová společnost obecně	5
2. Zakladatelská smlouva	5
2.1. Pojem zakladatelské smlouvy	5
2.2. Vliv způsobu založení akciové společnosti na zakladatelskou smlouvu.....	6
2.3. Náležitosti zakladatelské smlouvy	7
2.3.1. Obligatoční náležitosti	7
2.3.2. Fakultativní náležitosti	8
2.4. Jednotlivé obligatoční náležitosti	9
2.4.1. Firma	9
2.4.2. Sídlo	12
2.4.3. Předmět podnikání.....	12
2.4.4. Navrhovaný základní kapitál.....	14
2.4.5. Akcie zakládané společnosti	15
2.5. Náležitosti zakladatelské smlouvy simultánně zakládané a.s.....	27
2.6. Náležitosti zakladatelské smlouvy sukcesivně zakládané a.s.....	27
2.6.1. Emisní kurz upisovaných akcií a způsob jejich upisování	28
2.6.2. Splácení emisního kurzu	29
2.6.3. Ustavující valná hromada.....	29
3. Vztah zakladatelské smlouvy a stanov	30
4. Stanovy.....	32
4.1. Stanovy a jejich význam	32
4.2. Povaha stanov	32
4.3. Funkce stanov	33
4.3.1. Stanovy jako smlouva	33
4.3.2. Stanovy jako organizační a normativní dokument	34
4.3.3. Stanovy jako zdroj informací	34
4.4. Obligatoční náležitosti.....	35
4.5. Jednotlivé obligatoční náležitosti	36
4.5.1. Důsledky porušení povinnosti splatit včas upsané akcie	37
4.5.2. Pravidla postupu při snižování a zvyšování základního kapitálu	38
4.5.3. Způsob svolávání valné hromady, její působnost a způsob jejího rozhodování.....	44
4.5.4. Představenstvo.....	50
4.5.5. Dozorčí rada	55
4.5.6. Rezervní fond	57
4.5.7. Způsob rozdělení zisku a úhrady ztráty.....	58
4.5.8. Postup při doplňování a při změně stanov.....	61
4.6. Podmíněně obligatoční náležitosti stanov	61
4.7. Fakultativní náležitosti stanov.....	62
5. Srovnání.....	62
5.1. Společnost s ručením omezeným a družstvo.....	63
5.1.1. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným.....	63
5.1.2. Stanovy družstva	63
5.2. Komunitární úprava	64
5.2.1. Evropské směrnice s významem pro českou akciovou společnost.....	64
5.2.2. Evropská společnost.....	64
5.3. Vybrané zahraniční akciové společnosti	65
5.3.1. Akciová společnost podle práva státu Delaware, USA	65
5.3.2. Švýcarská akciová společnost	65
Závěr	67
Použitá literatura	68

Úvod

V České republice zřejmě není osoby, který by se neseťkala s pojmem akciové společnosti. Přestože počet akciových společností se sídlem v České republice, který k 31. prosinci 2010 činil 23.991¹, je ve srovnání s počtem společností s ručením omezeným (315.289 k 31. prosinci 2010) či s počtem fyzických osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění (1.842.965 k 31. prosinci 2010)² poměrně nízký, význam akciových společností v ekonomice je značný. Roli zde hraje několik faktorů. Akcie jako cenné papíry reprezentující podíl na majetku společnosti jsou charakteristické svou snadnou převoditelností. Minimální hodnota vkladu odpovídající jedné akci není stanovena. Akcie splňující příslušné podmínky mohou být obchodovány na regulovaných trzích. Určité právní předpisy také stanoví akciovou společnost jako povinnou právní formu pro podnikání v určitých oborech (např. bankovníctví nebo penzijní připojištění). Akciové společnosti jsou tak schopny akumulovat značný majetek a mohou tak podnikat v oblasti finančního trhu, v energetice nebo provozu telekomunikačních sítí. Služby těmito společnostmi poskytované využívá prakticky každá fyzická a právnická osoba v České republice.

Stanovy, jejichž návrh je součástí zakladatelské smlouvy (zakladatelské listiny) jsou základní soustavou pravidel, kterými se společnost řídí. Stanovy jsou označovány za „ústavu“ akciové společnosti. V této práci se zabývám zakladatelskými dokumenty především se zaměřením na jejich povahu a vztah mezi nimi, jakož i obligatorní náležitosti, se zaměřením na některé sporné otázky zmíněné odbornou literaturou. Dne 22. března 2012 byl pod č. 90/2012 Sb. vyhlášen zákon o obchodních korporacích, který úpravu akciové společnosti dosti zásadně mění, některé kapitoly tak reflektují ty nejvýznamnější z budoucích změn (zákon by měl nabýt účinnosti 1. ledna 2014). Diplomová práce je uzavírána srovnáním se zakladatelskými dokumenty dalších podnikatelských subjektů v České republice i zahraničí.

¹ Právnické osoby podle vybraných právních forem. In *Statistická ročenka České republiky 2010*. Praha: Český statistický úřad, 2011 [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200>>

² Ekonomické subjekty podle vybraných právních forem. In *Statistická ročenka České republiky 2010*. Praha: Český statistický úřad, 2011 [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200>>

1. Akciová společnost obecně

Akciová společnost je právnickou osobou a jednou ze tří forem obchodních společností, které upravuje obchodní zákoník. Je to společnost ryze kapitálová, jejíž akcionáři za závazky akciové společnosti neručí.³ Akcionářům nenáleží obchodní vedení akciové společnosti, to je svěřeno podle § 192 odst. 1 obchodního zákoníku představenstvu. Za těchto okolností má zakladatelská smlouva a stanovy značný význam jako podrobný a systematický soubor pravidel, kterými právě akcionáři zavazují jiné orgány společnosti zajišťující její fungování.

Funkci zakladatelského dokumentu plnily podle Akciového regulativu z r. 1899 stanovy⁴, pro které byla stanovena forma soudního nebo notářského zápisu. Tento předpis platil i po vzniku Československa až do roku 1949, kdy byl nahrazen zákonem č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech. Zákon určoval obligatorní náležitosti stanov, jejich schválení náleželo ministerstvu, které bylo příslušné podle předmětu podnikání příslušné akciové společnosti. Po společenských změnách platil v České republice krátce zákon č. 104/1990 o akciových společnostech, který byl s účinností od 1. ledna 1992 nahrazen obchodním zákoníkem.

Obchodní zákoník rozlišuje pojmy zakladatelská smlouva a zakladatelská listina, když první termín používá pro dokument, kterým zakládá akciovou společnost více zakladatelů, a druhý termín používá pro dokument, kterým zakládá akciovou společnost jediný zakladatel. V této diplomové práci budu používat pojem zakladatelská smlouva bez ohledu na to, kolik případných zakladatelů připadá v úvahu, pokud příslušná část textu nebude vyžadovat jasné rozlišení.

2. Zakladatelská smlouva

2.1. Pojem zakladatelské smlouvy

Zakladatelská smlouva je právním úkonem jako jiné druhy smluv, má však řadu specifíků. Zakladatelská smlouva je popisována jako smlouva obligační, kauzální a úplatná.⁵

³ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KŘÍŽ, Radim. *Akciové společnosti* : 7., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Strany 2 a 3.

⁴ MALÝ, Karel, a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges. 2010. Strana 294.

⁵ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 : Akciová společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2006. Strany 50 a 51.

Před novelou obchodního zákoníku zákonem č. 355/2011 Sb. mohl akciovou společnost založit jediný zakladatel jen tehdy, jestliže jím byla právnická osoba, od 1. ledna 2012 bylo toto pravidlo již zrušeno.

Kromě zakladatelů, tedy osob projevujících svou vůli založit akciovou společnost, nabývá práv a povinností i samotná zakládaná akciová společnost. Lze tak říci, že zakladatelská smlouva je smlouvou ve prospěch i k tíži třetího, kterým je zakládaná akciová společnost.⁶

2.2. Vliv způsobu založení akciové společnosti na zakladatelskou smlouvu

Obchodní zákoník rozlišuje dva způsoby založení akciové společnosti, a to založení bez veřejné nabídky akcií (simultánní založení) nebo na základě veřejné nabídky akcií (sukcesivní založení). Konkrétní způsob založení má značný vliv na zakladatelské dokumenty společnosti, neboť pro každý z nich jsou stanoveny poněkud jiné obligatorní náležitosti, osoby schvalující stanovy se liší a mění se časové rozvržení uzavření, resp. schválení jednotlivých zakladatelských dokumentů.

Akciové společnosti bývají zpravidla zakládány simultánním založením. Zakladatelé společnosti se v takovém případě dohodnou, že sami upíší akcie na celý základní kapitál zakládané akciové společnosti. Zakladatelské dokumenty tento postup ovlivňuje v několika směrech. Výčet povinných náležitostí zakladatelské smlouvy se omezuje na náležitosti uvedené v § 163 odst. 1 obchodního zákoníku, na druhou stranu však musí zakladatelská smlouva obsahovat náležitosti, o kterých by v případě sukcesivního založení rozhodovala až ustavující valná hromada, neboť podle ust. § 172 odst. 2 mají zakladatelé její postavení, a podle ust. § 172 odst. 3 zakladatelé musí rozhodnutí, které jinak přísluší ustavující valné hromadě, zahrnout přímo do zakladatelské smlouvy. Kromě samotného založení společnosti a jmenování orgánů zakladatelé schvalují stanovy, čímž se rozumí schválení jejich definitivního znění, nikoliv jen návrhu. Zakladatelská smlouva je tak konzumována prakticky bezprostředně poté, co byla uzavřena.

Ustanovení § 164 a násl. obchodního zákoníku upravuje založení společnosti sukcesivním způsobem. Tento způsob není příliš používaný.⁷ Na rozdíl od simultánního založení

⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, a.s. Strana 59.

společnosti zde vstupují do zakládacího procesu další osoby – upisovatelé akcií, kteří nejsou zakladateli. Zakládací proces se tak v praxi rozpadá na několik fází. Zakladatelé nejprve uzavřou zakladatelskou smlouvu, která musí kromě náležitostí obsažených v ust. § 163 odst. 1 obchodního zákoníku obsahovat i náležitosti uvedené v odst. 2 tohoto ustanovení (vizte níže), které upravují podmínky upisování akcií a ustavující valnou hromadu. Po schválení tzv. prospektu podle ust. § 36 a násl. zákona o podnikání na kapitálovém trhu lze zahájit samotné upisování. Po účinném upsání navrhovaného základního kapitálu musí zakladatelé svolat ustavující valnou hromadu, která schvaluje definitivní znění stanov, přičemž se může odchýlit od návrhu stanov obsaženého v zakladatelské smlouvě; ke schválení jsou potřebné alespoň dvě třetiny hlasů přítomných akcionářů, přičemž podle ust. § 170 odst. 2 je ustavující valná hromada usnášeníschopná tehdy, jestliže se jí účastní upisovatelé alespoň poloviny upisovaných akcií. Z průběhu a rozhodnutí ustavující valné hromady se pořizuje notářský zápis, který musí obsahovat schválený text stanov.

Zákon o obchodních korporacích již neobsahuje úpravu postupu pro založení akciové společnosti sukcesivním způsobem a ačkoliv to výslovně nestanoví, je zřejmé, že akciovou společnost bude od 1. ledna 2014 možné založit pouze simultánním způsobem.

2.3. Náležitosti zakladatelské smlouvy

2.3.1. Obligatorní náležitosti

Ustanovení § 163 obchodního zákoníku obsahuje výčet obligatorních náležitostí. Pokud by kteroukoliv z těchto náležitostí zakladatelská smlouva postrádala, je neplatná.⁸ Tyto náležitosti lze rozdělit na pět oblastí:⁹

Základní charakteristiky vznikající společnosti:

- firma
- sídlo
- předmět podnikání

⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš, a kol. *Obchodní zákoník s komentářem* : 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 557.

⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník s komentářem* : 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 551

⁹ ELIÁŠ, Karel in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, et al. *Kurs obchodního práva : Právnícké osoby jako podnikatelé*. Praha: C.H. Beck, 2005. Strany 277 a 278.

Akcie zakládané akciové společnosti, které budou vydávány:

- navrhovaný základní kapitál, který společnost hodlá úpisem akcií získat
- určení náležitostí akcií – počet, jmenovitá hodnota, podoba, forma a druh, popř. počty akcií podle jednotlivých forem, popis práv a omezení, která jsou s akciemi případně spojena

Vklady, které budou přijímány, a jejich správa:

- upisování akcií jednotlivými zakladateli – počet, výše, způsob a lhůta splacení emisního kurzu a druh vkladu, kterým bude splacen
- znaky nepeněžitěho vkladu a akcií, které za něj budou vydány
- určení správce vkladu

Související výdaje:

- výše nákladů vzniklých v souvislosti se založením společnosti vzniknou

Fungování společnosti po jejím vzniku:

- návrh stanov

Výše uvedené obligatorní náležitosti musí zakladatelská smlouva obsahovat vždy. V případě, že je akciová společnost zakládána tzv. sukcesivním způsobem (na základě veřejné nabídky akcií), patří mezi obligatorní náležitosti zakladatelské smlouvy v následujících oblastech také:

V oblasti akcií zakládané akciové společnosti, které budou vydávány:

- emisní kurs upisovaných akcií a způsob jejich upisování
- podmínky upisování akcií - místo a dobu upisování, postup při upisování akcií, přípuštění a úpravu pro případ překročení navrhované výše základního kapitálu.

V oblasti vkladů, které budou přijímány, a jejich správy:

- omezení splacení emisního kurzu akcie pouze na peněžitě vklady
- místo, dobu, popřípadě účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva pro splacení emisního kurzu

Pro účely ustavující valné hromady:

- způsob svolání ustavující valné hromady a místo jejího konání
- podmínky výkonu hlasovacího práva na ustavující valné hromadě

2.3.2. Fakultativní náležitosti

Je sporné, zda zakladatelská smlouva může obsahovat jiné náležitosti než obligatorní. Převažují názory, že to možné je, neboť zákon to výslovně nezakazuje,^{10 11} možnost zařazení fakultativních náležitostí odpovídá i zásadě smluvní volnosti, když se zněním zakladatelské smlouvy souhlasí všichni zakladatelé. Z těchto důvodů zastávám tento názor i já, ač lze mít i za to, že zakladatelská smlouva nemůže fakultativní náležitosti obsahovat.¹²

2.4. Jednotlivé obligatorní náležitosti

2.4.1. Firma

Akciová společnost je právnickou osobou a tak musí mít v souladu s § 19b, odst. 1 občanského zákoníku název, kterým je v případě obchodních společností firma. Obchodní firmou se rozumí takový název, pod kterým je akciová společnost zapsána v obchodním rejstříku.

Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. Ač tento požadavek není v obchodním zákoníku výslovně stanoven, má se za to, že akciová společnost může mít jen jednu firmu.¹³ k tomuto požadavku dospěla již prvorepubliková judikatura.¹⁴ Spolu s povinností akciové společnosti činit úkony pod svou firmou je vyloučeno, aby v některém ze zakladatelských dokumentů bylo např. stanoveno, že akciová společnost bude používat kromě své firmy např. zkratku této firmy nebo dokonce označí za svou firmu její zkrácené i nezkrácené znění.¹⁵ Rozhodovací praxe soudu však nebyla v tomto směru vždy jednotná.¹⁶ Jako určitou odchylku lze vnímat názor, že by mělo být možné samotné firmy zapsat do obchodního rejstříku i cizojazyčné znění¹⁷, s ohledem na možné mezinárodní prvky akciové společnosti, např. její akcionáře či obchodní partnery. K tomuto názoru se stavím

¹⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2009. Strana 61.

¹¹ ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost : Systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. Praha: Linde Praha, a.s., 2000. Strana 151.

¹² HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Praha: C.H. Beck, 2003. Strana 757.

¹³ ELIÁŠ, Karel, HAVEL, Bohumil in ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I : Obecná část, věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 188.

¹⁴ PLÍVA, Stanislav in ŠTENGLOVÁ, Ivanka, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník: komentář. 13. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 25.

¹⁵ ELIÁŠ, Karel in ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník I : Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. Strana 247.

¹⁶ PLÍVA, Stanislav in ŠTENGLOVÁ, Ivanka, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář. 13. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. Strany 24 a 25.

¹⁷ HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti a jejich změny*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strana 18.

skepticky, neboť vojí firma by vedla potenciálně ke zvýšení zaměnitelnosti a klamavosti, kdy se osoby přicházející s akciovou společností do styku mohou domnívat, že se jedná o zahraniční společnost nebo se nejedná o firmy jedné společnosti, nýbrž o firmu dceřině a mateřské společnosti, popř. o organizační složku zahraniční společnosti. Překladové různosti, kdy jen v jazyce anglickém se ekvivalenty akciové společnosti označují public limited company (ve Velké Británii) nebo joint-stock company (v USA) by vedly ještě k větším zmatkům. Závěrem tohoto tématu bych poznamenal, že k uvádění cizojazyčné verze vedle původní firmy není důvodu, neboť není stanovena povinnost označit společnost firmou v českém jazyce.

Není stanoveno, že firma musí reflektovat předmět podnikání (s výjimkou některých dodatků, vizte níže), popř. jména či firmy svých akcionářů nebo místo sídla, na druhou stranu firma nesmí obsahovat části, které by byly klamavé či zjevně nepravdivé. Firma by tak neměla obsahovat předmět podnikání, ve kterém ve skutečnosti nepodniká, nebo jména osob, které nejsou jejími akcionáři ani s ní jinak nesouvisí, nesmí také navozovat dojem, že má více akcionářů než ve skutečnosti (akciová společnost s jediným akcionářem panem Novákem nesmí mít firmu Novák&Partners, a.s.).¹⁸ Některé právní předpisy obsahují výslovné zákazy používání některých slov ve firmě, např. ust. § 3 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách je zakázáno společnosti použít ve firmě slovo „banka“ nebo „spořitelna“, popř. jejich cizojazyčné ekvivalenty, pokud jí nebyla podle zákona o bankách udělena bankovní licence nebo pokud není z ostatních slov firmy zřejmé, že se nezabývá bankovní činností.

Firma se člení na dvě základní složky – vlastní firmu (firemní kmen) a dodatek označující právní formu. Firemním kmenem se označuje ta část firmy, jejíž znění je (byť s určitými limity) na úvaze příslušné akciové společnosti a která musí splňovat požadavky ohledně nezaměnitelnosti a neklamavosti a slouží jako jednoznačný identifikátor akciové společnosti. Dodatek označení právní formy se pak v některém ze znění předpokládaných zákonem (vizte níže) umisťuje zpravidla za firemní kmen, což však není povinností. Proto se vyskytují i firmy, které mají kmen rozdělený, část kmene za dodatkem právní formy může označovat např. akcionáře akciové společnost, o jejíž firmu jde (Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna

¹⁸ PLÍVA, Stanislav in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Strana 24.

Insurance Group). Z firmy však musí být zřejmý její počátek a konec.¹⁹ Kromě požadavků obchodního práva musí firma rovněž vyhovovat požadavkům práva průmyslového vlastnictví, mravnosti (nesmí obsahovat vulgární slova) a veřejného pořádku (nesmí obsahovat např. slova podporující extremistické názory).

Podle původu konkrétního slova obsaženého ve firemním kmeni lze firmu rozdělit na osobní, věcnou, fantazijní či smíšenou.^{20 21} Osobní firmou je firma obsahující ve firemním kmeni jméno (příjmení) některého nebo všech akcionářů. Vzhledem k snadné převoditelnosti akcií není pro akciovou společnost osobní firma příliš vhodná, neboť pokud osoba přestane být akcionářem a zároveň tato osoba (popř. její dědicové) neudělí souhlas k používání označení ve firmě, je akciová společnost povinna firmu změnit.²² Věcnou firmou je firma označující předmět podnikání, kterým se akciová společnost zabývá („export – import“, „logistics“, apod.). Za fantazijní firmu se označuje taková firma, která nemá vztah k osobě akcionáře ani k předmětu podnikání („Bald Eagle“, „Metropolitan“). Za určitou samostatnou kategorií lze také označit část firmy označující místo sídla, tedy název obce, kraje nebo jiné podobné jednotky. Smíšenou firmou je pak taková firma, která je kombinací některých z výše uvedených prvků.

Zatímco znění firemního kmene je na úvaze příslušné akciové společnosti, dodatek označující právní formu musí firma obsahovat vždy, a to pouze v některém ze znění předpokládaných v § 154 odst. 2 obchodního zákoníku (akciová společnost, akc. spol., a. s.). Vzhledem k tomu, že dodatek je součástí firmy, není přípustné, aby akciová společnost používala jiné znění dodatku než to, které má zapsáno v rámci firmy v obchodním rejstříku. V souladu se zákazem zaměnitelnosti firmy s firmou jiného podnikatele je vhodné upozornit, že dodatek označující právní formu není podle ust. § 10 odst. 1 obchodního zákoníku k rozlišení firmy dostatečný. Kromě dodatku právní formy jsou pro některé situace stanoveny další povinné části firmy, např. ust. § 77 odst. 2 obchodního zákoníku stanovuje pro společnost povinnost používat po dobu likvidace obchodní firmu s dovětkem „v likvidaci“.

¹⁹ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Praha: C. H. Beck, 2003. Strana 167.

²⁰ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Praha: C. H. Beck, 2003. Strana 164.

²¹ PLÍVA, Stanislav in ŠTENGLOVÁ, Ivanka, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář. 13. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 20.

²² ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti : 7., přepracované vydání*. Praha: C.H.Beck, 2012. Strana 10.

2.4.2. Sídlo

Povinnost určit při založení akciové společnosti její sídlo vyplývá, podobně jako je tomu u firmy, již z občanského zákoníku, který tuto povinnost stanoví obecně pro všechny právnické osoby v § 19c odst. 1.

V období od 1. ledna 2001 byla ust. § 2 odst. 3 obchodního zákoníku stanovena akciové společnosti povinnost zapsat jako své sídlo skutečné místo podnikání, pro případ, že by mezi zapsaným a skutečným sídlem přesto panoval rozpor, bylo stanoveno, že se každý může dovolat skutečného sídla (tzn. doručovat zde písemnosti, provádět kontroly apod.). Od 20. července 2009 bylo recipročně v tomto ustanovení stanoveno, že proti tomu, kdo se dovolá sídla zapsaného v obchodním rejstříku, nemůže společnost namítat, že sídlí v jiném místě. Požadavek na umístění sídla do sídla skutečného byl od 1. ledna 2012 z § 2 odst. 3 obchodního zákoníku vypuštěn.

Do zakladatelského dokumentu postačí uvést pouze obec, ve které je sídlo akciové společnosti umístěno; akciové společnosti této možnosti zhusta využívají, neboť usnadňuje změnu sídla v rámci obce. Ke změně sídla za těchto okolností postačuje rozhodnutí statutárního orgánu, teprve pokud se při změně sídla mění i obec, je potřeba schválit také změnu stanov. Stanovy je možné ohledně údaje o sídle změnit i tak, že namísto plné adresy sídla se do stanov uvede pouze obec sídla, popř. bude zvolen opačný postup.

Pokud jde o určení sídla ve stanovách akciové společnosti, bylo by podle mého názoru vhodné provést určité zrovnoprávnění akciových společností sídlících v Praze se společnostmi sídlícími v jiných obcích, kdy u společností sídlících mimo Prahu je mnohem pravděpodobnější, že budou nuceny kvůli změně sídla měnit stanovy se všemi souvisejícími komplikacemi. Vhodné by bylo zmírnit požadavek na určení místa, ve kterém je umístěno sídlo, jen na kraj nebo hlavní město Prahu.

2.4.3. Předmět podnikání

Akciová společnost je zpravidla zřizována za účelem podnikání a je podnikatelem, neboť se zapisuje do obchodního rejstříku. Aby mohla akciová společnost podnikat, je podobně jako fyzická osoba – podnikatel povinna mít oprávnění k podnikání ohledně konkrétních předmětů

podnikání. Tímto oprávněním se rozumí zpravidla živnostenské oprávnění podle živnostenského zákona. Akciová společnost projevuje prostřednictvím svých zakladatelů vůli podnikat v určitých oborech živnosti zařazením tohoto oboru do zakladatelské smlouvy.

V praxi zakladatelské smlouvy se předmět podnikání vymezuje výčtem veškerých činností, ke kterým je akciová společnost na základě živnostenského oprávnění, povolení nebo jiného dokumentu oprávněna, a to v doslovném znění, které používá příslušný právní předpis (živnostenský zákon, zákon o bankách), někdy v kombinaci s odkazem na příslušná zákonná ustanovení („výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“, „Předmět podnikání banky vyplývá z ustanovení zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.“).

Na rozdíl od problematiky sídla není v zákoně výslovně určeno, nakolik musí předmět podnikání v zakladatelské smlouvě odpovídat předmětu podnikání, který je zapsán v obchodním rejstříku. Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník přesnou úpravu nestanoví, lze mít i za to, že do zakladatelské listiny (a později do stanov) lze zapsat i ty předměty podnikání, ke kterým nebude akciová společnost v době změny tohoto dokumentu ještě oprávněna.²³ Takové předměty podnikání by pak byly v zakladatelské smlouvě uvedeny pouze jako „latentní“ s tím, že by po případném vzniku podnikatelského oprávnění nebyla nutná změna zakladatelského dokumentu (přílohu k návrhu na zápis by tvořil pouze průkaz příslušného podnikatelského oprávnění). Tato konstrukce však není obecně akceptována, podle jiného názoru kvantitativní změna v podnikatelských oprávněních, ať již zúžení či rozšíření jejich počtu, musí být v zakladatelském dokumentu vždy reflektována.²⁴

Praxi, kdy se do zakladatelského dokumentu zapisují předměty podnikání nad rámec skutečného oprávnění, považují za výhodnou z hlediska flexibility, nicméně se k ní stavím rezervovaně, když ohledně jiných náležitostí nelze provést „latentní zápis“, tj. nelze zapsat alternativy firmy, alternativy počtu členů představenstva či dozorčí rady (vizte níže) apod.

²³ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Praha: C.H. Beck, 2003. Strana 227.

²⁴ ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost : Systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. Praha: Linde Praha, a.s., 2000. 433 s.

2.4.4. Navrhovaný základní kapitál

Akciová společnost je řazena mezi tzv. kapitálové společnosti, shromažďuje tedy povinně základní kapitál. Důvodem je především opatření dostatečného množství prostředků na činnost společnosti. Kromě spojení základního kapitálu a vkladů do něj s výdejem akcií je tato povinnost stanovena akciové společnosti proto, aby měla dostatečné množství prostředků na úhradu svých případných závazků.²⁵

Základní kapitál akciové společnosti představuje souhrn všech vkladů společníků, které do základního kapitálu vložili, a je násobkem počtu upsaných akcií a jmenovité hodnoty jedné upsané akcie. Základní kapitál nepředstavuje soubor hodnot vložených společníky, ale pouze vyjádření těchto hodnot v korunách českých.

Základní kapitál jako údaj plní v akciové společnosti několik funkcí. Je určitým ukazatelem majetkové základny společnosti, neboť je vyjádřením hodnoty majetku, který akciová společnost k počátečním fázím výkonu své činnosti shromáždila. S touto funkcí je silně spjata funkce určitého proklamovaného zajištění vůči věřitelům, v konkrétní situaci se však tato ochrana může ukázat toliko jako formální.²⁶ Žádný právní předpis totiž neukládá akciové společnosti, aby svůj majetek nebo vlastní kapitál udržovala ve výši zapsaného základního kapitálu, existují však i názory, že základní kapitál musí společnost udržovat po celou dobu svého trvání.²⁷ ²⁸ Údaj o základním kapitálu je tak relevantní zejména bezprostředně po založení akciové společnosti.

Za hlavní funkci základního kapitálu je považována funkce vyjádření podílu účasti akcionáře na akciové společnosti – míra podílu konkrétního akcionáře ke společnosti je určena podílem součtu jmenovitých hodnot akcií vlastněným tímto akcionářem a základního kapitálu. Touto mírou je pak určena i míra účasti (počet hlasů) na valné hromadě a s tím spojená práva, míra podílu na zisku nebo likvidačním zůstatku a další podíly.

²⁵ DĚDIČ, Jan in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivanka, ČECH, Petr, KŘÍŽ, Radim. *Akciové společnosti : 7., přepracované vydání.* Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 15.

²⁶ KOZEL, Roman in KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář.* Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strana 146.

²⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivanka in ŠTENGLOVÁ, Ivanka, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář. 13. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 225.

²⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost.* Praha: ASPI, .a.s., 2009. Strana 582.

Základní kapitál rovněž plní funkci měřítka zisku a ztráty, charakter této funkce je ale především informativní, neboť zisk a ztráta patří stejně jako základní kapitál mezi pasiva společnosti (tvoří tzv. vlastní kapitál). Ustanovení § 193 odst. 1 obchodního zákoníku používá dosažení limitu neuhrazené ztráty (tj. té části ztráty, která po využití disponibilních zdrojů stále není uhrazena) jako důvod pro svolání valné hromady představenstvem s tím, že představenstvo má v takovém případě navrhnout zrušení akciové společnosti nebo jiné opatření.

Obchodní zákoník používá v § 163 odst. 1 písm b) pojem „navrhovaný základní kapitál“, protože jeho výše může být v případě sukcesivního založení akciové společnosti nižší než výše kapitálu, který se podaří úpisem akcií soustředit. Překročení navrhované výše základního kapitálu však musí zakladatelé podle § 163 odst. 2 písm. c) obchodního zákoníku připustit.

Pro akciovou společnost obecně je minimální výše základního kapitálu stanovena na 2.000.000,- Kč, pro akciové společnosti zakládané sukcesivním způsobem je limit stanoven na 20.000.000,- Kč. Speciální úprava platí např. pro banky, jejichž základní kapitál musí činit podle § 4 odst. 2 zákona o bankách minimálně 500.000.000,- Kč, nebo penzijní fondy, podle ust. § 4 odst. 4 zákona o penzijním připojištění (50.000.000,- Kč).

Navrhovaný základní kapitál jako takový postačí pro účely zakladatelské smlouvy označit pouze sumou v Kč.

2.4.5. Akcie zakládané společnosti

Právo vydávat akcie má pouze akciová společnost. Zakladatelská listina musí obsahovat ustanovení upravující akcie, které akciová společnost vydává jednotlivým upisovatelům výměnou za vklad do společnosti (do základního kapitálu).

Počet akcií

Počet akcií vynásobený jmenovitou hodnotou jedné akcie musí odpovídat základnímu kapitálu. Počet akcií představuje spolu s jejich jmenovitou hodnotou důležitý ukazatel pro potenciálního akcionáře, neboť nepřímou poukazuje na převoditelnost akcií. Větší počet akcií malé jmenovité hodnoty poukazuje na větší zájem společnosti o převádění jejich akcií,

zatímco malý počet akcií, popř. jediná akcie je výrazem snahy společnosti převádění omezit. Akcii nadto není možné, na rozdíl od obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, rozdělit a převést se všemi s tím spojenými právy na jinou osobu. Teoreticky snadná převoditelnost akcií tak nemusí odpovídat praxi.

Jmenovitá hodnota akcie

Akciová společnost si hodnoty tvořící v součtu základní kapitál opatřuje úpisem určitého počtu akcií. Aby bylo zřejmé, jaká hodnota byla úpisem konkrétní akcie opatřena, musí mít každá akcie jmenovitou hodnotu. Jmenovitá hodnota akcie tak může být libovolná. V některých zemích je možné vydávat i akcie bez jmenovité hodnoty.^{29 30} Jmenovitá hodnota akcie musí být uvedena v zakladatelské smlouvě; ust. § 155 odst. 1 písm. b) obchodního zákoníku stanoví povinnost uvádět jmenovitou hodnotu akcie také na akcii samotné, jmenovitá hodnota je obligatorní náležitostí nejen listinné, ale i zaknihované akcie.

Zakládaná akciová společnost může vydávat akcie za emisní kurz vyšší, než je jmenovitá hodnota. Rozdíl mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcie je vkladem do společnosti mimo základní kapitál (emisní ážio), stanovy však mohou např. určit, že rozdíl bude tvořit součást rezervního fondu. Vydávat akcie za emisní kurz nižší než jmenovitá hodnota je zakázáno.

Táž akciová společnost je obecně oprávněna vydávat akcie o různé jmenovité hodnotě. Akcie téže akciové společnosti obchodované na regulovaných trzích však musí mít stejnou jmenovitou hodnotu, podle ust. § 65 odst. 1 písm. n) zákona o podnikání na kapitálovém trhu, podobně podle ust. § 5 odst. 2 zákona o kolektivním investování může investiční fond vydávat pouze akcie o stejné jmenovité hodnotě.

Možnost vydat akcie bez jmenovité hodnoty budou mít podle ust. § 257 zákona o obchodních korporacích i české akciové společnosti. Každá takto vydaná tzv. kusová akcie bude představovat určitý stejný podíl na základním kapitálu akciové společnosti. Akciová společnost je oprávněna vydat akcie o různé formě, podobě či druhu (vizte níže), avšak

²⁹ SANSOM, Ryan. What is par value and why you should care. *Goodwin Procter*. [citováno 15. března 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.goodwinfoundersworkbench.com/posts/par-care/>>

³⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2009. Strana 154.

nemůže mít zároveň kusové akcie a akcie s jmenovitou hodnotou. Určení, zda budou vydávané akcie mít jmenovitou hodnotu či akcie kusové, bude nutné, spolu se samotným údajem o jmenovité hodnotě či podílu, uvést ve stanovách.

Podoba akcie

Označení akcie jako cenného papíru poukazuje na její tradiční listinnou podobu. Praktické problémy spojené s převody listinných akcií vedly zprvu k imobilizaci akcií a později ke vzniku zaknihovaných (nematerializovaných) akcií.

Listinná podoba akcie

Tato podoba akcie je tradiční, vydán je fyzický cenný papír. Náležitosti stanovené ust. § 155 odst. 3 obchodního zákoníku se nacházejí na její lícové straně, rubová zůstává prázdná, u akcií na jméno se na ni zapisuje indosament.

Kromě povinnost zahrnout do textu akcie stanovené náležitostí nejsou právními předpisy stanoveny další požadavky na její vzhled, rozmístění údajů apod. Akciová společnost nemá ani povinnost vytisknout akcie v konkrétním autorizovaném místě nebo opatřit akcii ochrannými prvky. Na listinné akcie přijímané k obchodování na regulovaném trhu jsou ovšem kladeny velmi podrobně specifikované požadavky, stanovující druh papíru, používané barvy, rozměry akcie a písma na ní apod.³¹ V samotném zakladatelském dokumentu není nutné podrobně akcii popisovat nebo vkládat její vzorový výtisk, postačí označit vydávané akcie jako listinné.

Zaknihovaná podoba akcie

Zaknihovaná podoba akcie není cenným papírem ve fyzické podobě, nýbrž zápisem v centrální evidenci cenných papírů.

Jednotlivé náležitosti zápisu v centrální evidenci odpovídají náležitostem listinné akcie, s výjimkou např. číselného označení, které podle § 4 odst. 2 písm. a) zákona o cenných

³¹ Burzovní pravidla. Část XXV. [citováno: 15. března 2012]. Praha: Burza cenných papírů Praha, a.s. Dostupné z WWW: <http://ftp://ftp.pse.cz/Info.bas/Cz/Predpisy/listinne_cp.pdf>

papírech takový zápis obsahovat nemusí. Vzhledem k tomu, že záznam v centrální evidenci cenných papírů nelze jako takový předložit za účelem prokázání vlastnictví akcie, předkládá se výpis z této evidence.

Podobu svých akcií určuje emitující akciová společnost libovolně a je možné ji i změnit. Výjimku představuje např. požadavek § 20 odst. 1 zákona o bankách, který stanoví pro akcie banky, s nimiž je spojeno hlasovací právo (kmenové akcie) povinnou zaknihovanou podobu.

Mezi výhody listinných papírů patří tradice jejich používání a ustálená podoba, což může být důležité pro konzervativně založené akcionáře. Vlastnictví akcie (pokud se jedná o akcii na majitele, vizte níže) je zcela anonymní, v tom se taková akcie podobá hotovým penězům. Mezi nevýhody listinných akcií pak patří fakticky složitější proces převádění a skutečnost, že akcie jako cenný papír je v listinné podobě skutečný papír, který může být padělán, ztracen, poškozen či zničen nebo odcizen.

Zaknihované akcie jsou pouhým záznamem, jsou snadno převoditelné a nedají se poškodit či zničit jako akcie listinné, při nedostatečném zabezpečení jsou však ohroženy podobně jako jiná počítačová data. Do vztahů mezi akcionářem a akciovou společností vstupují další subjekty a vznikají tím dodatečné náklady. Vlastník zaknihovaných akcií není nikdy anonymní, podle § 94 odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu je vlastníkem akcií evidovaných na účtu, který byl zřízen pro konkrétního vlastníka, důkaz opaku je však přípustný.

Některé země stanoví pro akcie povinnost zaknihované podoby. Ve Francii byly listinné akcie zcela zrušeny již v roce 1984. Evropská komise (EK) hodlá do roku 2020 zavést zaknihovanou podobu jako povinnou pro všechny akcie.^{32 33}

³² BARKER, Alex. UK fights to keep share certificates. *Financial Times*. Brussels: Financial Times, 2012. [citováno 2. března 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/18dca3be-6493-11e1-9aa1-00144feabdc0.html#axzz1ok7s5eVT>>

³³ HOLANOVÁ, Tereza. Papírové akcie po 400 letech končí. Obchody zrychlí. *Aktuálně.cz*, [cit. 10. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=736302>>

Forma akcie

Obchodní zákoník v § 156 odst. 1 rozlišuje mezi formou akcií na jméno na majitele, podpůrně jsou tyto formy upraveny v zákoně o cenných papírech, a to v ustanoveních o cenných papírech na řad, resp. na doručitele. Obě formy akcií mohou mít listinnou i zaknihovanou podobu. Pro účely zakladatelského dokumentu do něj postačí uvést označení formy, které není třeba blíže specifikovat.

Akcie na jméno

Akcie na jméno je charakteristická transparentností vztahu mezi akcií, jejím majitelem a emitentem. Náležitostí akcie na jméno je uvedení jména akcionáře na akcii samotné, u zaknihovaných akcií je pak jméno vlastníka náležitostí záznamu v evidenci cenných papírů. Listinná akcie na jméno se převádí rubopisem a předáním, zaknihovaná akcie se převádí změnou na příslušných majetkových účtech.

Akciová společnost, která emitovala akcie na jméno, je povinna vést seznam akcionářů a průběžně jej aktualizovat, u zaknihovaných akcií lze stanovami připustit nahrazení tohoto seznamu evidenci zaknihovaných akcií.

Převoditelnost akcií na jméno lze různými způsoby omezit (tedy akcie vinkulovat), nikoliv však vyloučit, účelem takového omezení je především určitá kontrola a ovlivňování akcionářské struktury. Charakter takového omezení musí být zapsán v zakladatelském dokumentu. Vzhledem k tomu, že všichni akcionáři mají, pokud jsou vlastníky akcií stejného druhu (vizte níže) stejná práva, není přípustné, aby převoditelnost cenných papírů jednoho druhu byla v rámci jedné akciové společnosti omezována rozdílně, za použití jiných kritérií (podoba, akcionář, apod.). Ustanovení § 156 obchodního zákoníku speciálně upravují vázání převoditelnosti na udělení souhlasu orgánem společnosti, tímto orgánem bývá zpravidla představenstvo,³⁴ může to ale být jiný orgán společnosti. Jestliže je získání souhlasu určitého orgánu společnosti nutné k účinnosti převodu akcií, je takový souhlas nutný i k zastavení akcií, a to i tehdy, jestliže to stanovy výslovně neurčují. Zakladatelský dokument může rovněž

³⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti*. 7., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 109.

určit, za jakých podmínek je orgán povinen souhlas vždy udělit či odmítnout. Pokud orgán udělující souhlas odmítne souhlas udělit, ačkoliv byl povinen jej dát, popř. nebyl povinen jej odmítnout, vzniká společnosti povinnost akcie, které měly být předmětem prodeje, odkoupit. Zejména s ohledem na právní jistotu akcionářů je vhodné, aby společnost specifikovala podmínky, za kterých bude souhlas zásadně udělen či odmítnut, tak, aby byly upraveny veškeré běžné situace přicházející v úvahu. Omezení převoditelnosti akcií se s konstitutivními účinky zapisuje do obchodního rejstříku. Pro akcie některých druhů akciových společností je forma na jméno povinná. Například penzijní fond podle § 4 odst. 2 zákona o penzijním připojištění je oprávněn vydávat pouze akcie na jméno.

V souvislosti se zaknihovanou podobou akcií lze mít za to, že tato podoba akcie fakticky znamená pouze formu na jméno, neboť majitel příslušného účtu se považuje za vlastníka akcie na účtu zapsané. Evidence cenných papírů dává jasný obraz o akcionářské struktuře společnosti. Zákon o obchodních korporacích prakticky ztotožňuje vlastnosti akcií na jméno s akciemi v zaknihované podobě, neboť stanovy mohou podle § 275 odst. 1 tohoto zákona omezit převoditelnost zaknihovaných akcií bez ohledu na jejich formu.

Akcie na majitele

Akciová společnost není ohledně akcií na majitele povinna vést seznam akcionářů, neboť je zpravidla nezná. Práva spojená s vlastnictvím akcie vykonává vůči společnosti ten, kdo akcie předloží. Akcie na majitele jsou podle ust. § 157 odst. 7 obchodního zákoníku zásadně neomezeně převoditelné. Vlastnictví listinné akcie na majitele se převádí předáním, vlastnictví zaknihované akcie se převádí změnou na příslušných majetkových účtech.

Úprava listinných akcií na majitele je českým specifikem, neboť znamená ve svém důsledku úplnou anonymitu vlastníka akcie, která, ač byla dříve pro akciovou společnost typická (některé jazyky používají pro označení akciové společnosti výraz „anonymní společnost“, např. francouzština), je podrobována politické a mediální kritice. Důvodem je možné zneužití společnosti s takovými akciemi jako nástroje pro obcházení střetu zájmů, k legalizaci výnosů z trestné činnosti či ke zprostředkované anonymizaci podílů v jiných společnostech, k anonymizaci vlastnictví nemovitostí apod.

Zákonodárce reagoval na domácí i zahraniční tlak na změnu tohoto stavu. Povinnost vydat akcie na majitele pouze v zaknihované podobě nebo je imobilizovat (kdy schovatel vede seznam vlastníků imobilizovaných akcií) s nemožností žádat vydání imobilizovaných akcií z hromadné úschovy je stanovena ust. § 263 odst. 2 a § 274 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. Akcie na majitele tím fakticky přestanou být anonymní.

Kapitoly o podobě a formě akcií tak lze uzavřít výčtem akcií, které bude akciová společnost oprávněna podle zákona o obchodních korporacích vydat a jejichž podobu je třeba určit ve stanovách:

- listinné akcie na jméno, u nichž lze stanovami omezit převoditelnost
- zaknihované akcie, u nichž lze stanovami omezit převoditelnost
- listinné imobilizované akcie na majitele, u nichž nelze stanovami omezit převoditelnost

Za poněkud matoucí považuji § 263 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, který stanoví, že se rozdělení formy akcií na akcie na jméno a na majitele použije obdobně i pro zaknihované akcie, zatímco např. § 250 odst. 2 písm. c) tohoto zákona rozlišuje akcie na jméno, na majitele a na zaknihované akcie (které mají vlastnosti akcií na jméno). Považuji za vhodné určité zpřesnění rozdělení jednotlivých forem a podob akcií.

Druh akcie

Akcionář má z titulu svého postavení vůči akciové společnosti určitá práva, přičemž podle ust. § 155 odst. 7 obchodního zákoníku jsou s akciemi téhož druhu spojena stejná práva a společnosti musí zacházet se všemi akcionáři stejně. Je zakázáno vydávat jiné druhy akcií než ty, které výslovně upravuje zákon. Takovými akciemi jsou akcie kmenové a akcie prioritní.

Zaměstnanecké akcie jako takové byly zrušeny, akciová společnost však může část jí vydávaných akcií nabídnout zaměstnancům, kteří na rozdíl od ostatních upisovatelů nejsou povinni splatit celý emisní kurs. Tato úprava nahradila od 1. ledna 2001 tzv. zaměstnanecké akcie. Součet jmenovitých hodnot takto vydaných akcií nesmí činit více než 5 % základního kapitálu. Rozdíl, tzv. emisní disážio mezi částí splacenou zaměstnanci a vyšší emisního kursu

uhrazuje zpravidla sama akciová společnost. Takto vydané akcie mohou zaměstnanci dále převádět i na jiné osoby než zaměstnance společnosti.

Kmenové akcie

S kmenovými akciemi, které jsou jedním ze dvou povolených druhů akcií, nejsou spojená žádná zvláštní práva akcionáře ani nedochází k omezení práv. Jestliže nejsou akcie žádným způsobem označeny, platí, že jsou kmenové, podle ust. § 155 odst. 6 obchodního zákoníku.

V současné době souhrn jmenovitých hodnot kmenových akcií konkrétní akciové společnosti nesmí tvořit méně než 50 % základního kapitálu. Zákon o obchodních korporacích předpokládá faktický zánik tohoto limitu, neboť s každou vydanou akcií lze spojit zvláštní práva a taková akcie pak není akcií kmenovou.

Prioritní akcie

S prioritními akciemi, jejich vydání musí podle § 159 odst. 1 obchodního zákoníku předpokládat zakladatelský dokument a které jsou dnes jediným zvláštním druhem akcie, je spojeno právo na přednostní výplatu dividendy nebo likvidačního zůstatku, stanovy ovšem mohou stanovit, že s prioritními akciemi není spojeno hlasovací právo na valné hromadě společnosti, hlasovací právo však mohou nabýt i majitelé těchto akcií, rozhodne-li valná hromada o nevyplacení prioritní dividendy nebo ocitne-li se společnost v prodlení s vyplacením prioritní dividendy nebo stanoví-li zákon povinnost hlasovat podle druhů akcií (vizte níže). Akciová společnost může podle své volby prostřednictvím svých zakladatelských dokumentů spojit s prioritními akciemi právo na přednostní výplatu dividendy, právo na přednostní výplatu likvidačního zůstatku nebo obě tato práva. Ustanovení § 155 odst. 7 obchodního zákoníku stanoví, že s akciemi stejného druhu jsou spojena stejná práva, táž akciová společnost nemůže vydat různé typy prioritních akcií.

V zákoně o obchodních korporacích, který zavádí demonstrativní výčet druhů akcií (vizte níže), je stále obsažena speciální úprava pro prioritní akcie. Ustanovení § 278 odst. 2 tohoto zákona reflektuje obvyklou představu o prioritních akciích jako akciích bez hlasovacího práva - bude nově platit, že s prioritními akciemi není hlasovací právo spojeno, opak musí být výslovně uveden ve stanovách.

Podíl akcií, se kterými není spojeno hlasovací právo, bude moci odpovídat až 90 % základního kapitálu. Znění ust. § 279 zákona o obchodních korporacích, který možný podíl zvyšuje z původní výše 50 %, je podle mého názoru poněkud nepřesné, když podíl odvozuje ze souhrnu jmenovitých hodnot. Kusové akcie namísto jmenovité hodnoty obsahují údaj o tom, jaký podíl na základním kapitálu představují; splnění limitu tak lze bez problémů zkontrolovat, lze tak usoudit, že i kusové akcie bude možné vydat jako prioritní.

Další druhy akcií

S účinností zákona o obchodních korporacích přichází do oblasti druhů akcií zásadní průlom. Prostřednictvím § 276 odst. 3 tohoto zákona dochází k přesunu od taxativního vymezení možných druhů akcií k vymezení demonstrativnímu. Zákon o obchodních korporacích zavádí možnost prostřednictvím vymezení ve stanovách spojit s vybranými akciemi zvláštní práva podle uvážení akciové společnosti, přičemž považuje podle ust. § 276 odst. 1 tohoto zákona akcie, se kterými jsou spojena stejná práva, za jeden druh. Vydávání tzv. úrokových akcií však bude i nadále zakázáno.

Kromě odklonu od zásady vydávání pouze výslovně vyjmenovaných druhů akcií se domnívám, že dochází i k potlačení dosavadní praxe, podle níž měli všichni akcionáři v zásadě stejná práva. To vyplývalo z možnosti výběru pouze jediného zvláštního druhu akcie – prioritní akcie, přičemž souhrn jmenovitých hodnot těchto akcií nikdy tvořit více než polovinu základního kapitálu. Podle dikce zákona o obchodních korporacích lze prakticky s každou vydanou akcií spojit jedinečná práva, jejichž povaha není v tomto zákoně blíže vymezena.

Vklady

Výše již bylo řečeno, že kromě zakladatelů je stranou zakladatelské smlouvy i zakládána akciová společnost. Ve vztahu mezi zakládanou společností a konkrétním zakladatelem je akciová společnost povinna vydat zakladateli (popř. dalšímu upisovateli, je-li společnost zakládána sukcesivně) akcie, má však právo požadovat vložení vkladu, jejichž hodnota slouží k soustředění základního kapitálu.

Podstatnou náležitostí zakladatelské smlouvy je podle § 163 odst. 1 písm. d) úplný seznam zakladatelů, u každého zakladatele se uvede, kolik akcií konkrétní zakladatel upisuje. Zakladatel je povinen vložit vklad, jehož hodnota odpovídá emisnímu kurzu akcií, které upsal. Vklad může být peněžitý nebo nepeněžitý.

Peněžitý vklad

Vklady na základní kapitál společnosti jsou zpravidla peněžité. Na rozdíl od nepeněžitých vkladů není společník vkládající peněžitý vklad povinen splatit jej do vzniku společnosti, lhůta a způsob splacení emisního kurzu peněžitým vkladem musí být určena v zakladatelské smlouvě, avšak zakladatelé jsou povinni splatit celé emisní ážio a alespoň 30 % jmenovité hodnoty jimi upsaných akcií před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. V případě sukcesivního založení akciové společnosti musí upisovatelé splnit tuto povinnost již před konáním ustavující valné hromady. Celý emisní kurz pak musí zakladatel splatit podle § 177 odst. 1 obchodního zákoníku do jednoho roku od vzniku společnosti, lhůta určena v zakladatelském dokumentu však může být kratší.

Akciové společnosti působící na finančním trhu podléhají i v oblasti typu vkladů speciální úpravě. Základní kapitál banky může být podle ust. § 4 odst. 1 zákona o bankách tvořen pouze peněžitými vklady, podobně § 18 odst. 5 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví stanoví tuto povinnost, avšak jen do minimální výše základního kapitálu; nad tuto výši jsou i zde přípustné nepeněžité vklady.

Nepeněžitý vklad

Hodnotu upsaných akcií lze splatit i nepeněžitým vkladem. Upisovatel akcií tak může převést na akciovou společnost nemovitost, do které lze umístit sídlo, motorové vozidlo pro přepravu zboží nebo suroviny, které může společnost zpracovat na výrobky, popř. zpřístupnit společnosti určité know-how nebo postoupit na společnost pohledávku. Hodnota konkrétního nepeněžitého vkladu ovšem není možné jednoznačně určit, ne každý nepeněžitý vklad je také použitelný pro společnost.

Jako nepeněžitý vklad lze vložit pouze takový majetek, jehož hodnotu lze zjistit a který může společnost ve vztahu k předmětu podnikání využít, přípustnost konkrétního nepeněžitého

vkladu se tak odvíjí od předmětu podnikání společnosti. Závazek k provedení prací či poskytnutí služeb nemůže být peněžitým vkladem, neboť není majetkem a je spojen s konkrétním vkladatelem a nemůže být od něj oddělen a převeden na společnost.³⁵ Hodnota takového nepeněžitého vkladu musí být určena na základě znaleckého posudku, představenstvo akciové společnosti však může podle § 59a odst. 2 a 3 hodnotu nepeněžitého vkladu nechat určit nezávislým odborníkem (kterým může být např. právnická osoba obchodující s majetkem, jehož charakter odpovídá nepeněžitému vkladu) nebo hodnotou podle auditované účetní uzávěrky. V obchodním zákoníku není výslovně určeno, že hodnota nepeněžitého vkladu uvedená v zakladatelské smlouvě musí odpovídat hodnotě určené některým z těchto způsobů. Soudní praxe s ohledem na účel zákonné úpravy dovodila, že hodnota nepeněžitého vkladu podle zakladatelské smlouvy může být i nižší než byla určena, nesmí být však vyšší.³⁶ Pokud je vklad tvořen investičním cenným papírem nebo nástrojem peněžního trhu (tedy např. akcií, podílovým listem, apod.), se kterým se obchoduje na regulovaném trhu, může akciová společnost jeho hodnotu určit z váženého průměru cen, za jaké bylo s tímto nástrojem za dobu 6 měsíců před splatností vkladu obchodováno.

Nepeněžitý vklad znamená nutnost podrobnějšího znění zakladatelské smlouvy. Nepeněžitý vklad je potřeba v zakladatelské smlouvě jednoznačně identifikovat. Kromě hodnoty je třeba určit i způsob jeho splacení, který bude vždy odlišný podle typu. Movité věci se zpravidla splácejí fyzickým předáním, nemovitosti se splácejí písemným prohlášením vkladatele, které tvoří přílohu návrhu na vklad vlastnického práva akciové společnosti k nemovitosti do katastru nemovitostí. Pohledávky jsou splaceny uzavřením smlouvy o postoupení pohledávek. Podnik, know-how a ostatní nepeněžité vklady se splácejí na základě smlouvy o vkladu. Možnost upisovat akcie nepeněžitými vklady mají pouze zakladatelé simultánně zakládané akciové společnosti, upisovatelé akcií sukcesivně zakládané společnosti mohou podle ust. § 165 odst. 2 obchodního zákoníku upisovat pouze vklady peněžitými.

Hodnota nepeněžitého vkladu se může v období mezi uzavřením zakladatelské smlouvy a vznikem akciové společnosti změnit. Pro případ snížení této hodnoty oproti hodnotě uvedené v zakladatelské listině je podle ust. § 59 odst. 7 obchodního zákoníku vkladatel doplnit vzniklý rozdíl peněžitým vkladem, leda by byl ve stanovách určen jiný způsob náhrady.

³⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti.7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 19.

³⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti.7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 22.

V zakladatelské smlouvě je nutné také vymežit akcie, které budou vkladateli vydány. Jestliže se upisovatel podílí na splácení emisního kurzu peněžitým i nepeněžitým vkladem, je ze zakladatelské smlouvy zřejmé, které akcie byly na příslušný druh vkladu vydány.

Správce vkladu

Jednotlivé vklady do akciové společnosti tvoří určitou finanční základnu pro její řádné fungování. V době od vložení vkladu do vzniku společnosti je tak nutné zajistit, aby s nimi byly řádně spravovány a neztrácely na hodnotě. Za tímto účelem musí zakladatelé určit správce vkladu, který bude tyto činnosti provádět. Vzhledem k tomu, že vlastnické právo k předmětům vkladu nabývá akciová společnost až svým vznikem, slouží institut správce vkladu k předběžnému zajištění zákazu vrácení vkladu upisovateli.

Nepeněžité vklady mohou spravovat pouze zakladatelé nebo někteří z nich. Pro správu peněžitých vkladů do zakládané akciové společnosti je typické povinné zapojení banky (popř. spořitelního a úvěrního družstva). Banka může plnit ve správě vkladů dvojí roli. Podle ust. § 60 odst. 1 obchodního zákoníku může být banka přímo správcem vkladu. Poněkud matoucí je pak omezení druhu osoby oprávněné stát se kromě zakladatelů správcem pouze na banky, i když by tímto pojmem mělo být míněno i spořitelní a úvěrní družstvo.³⁷ Vzhledem k tomu, že takový správce není stranou zakladatelské smlouvy a není možné jej k povinnosti správy vkladů jednostranně zavázat, musí zakladatelé nebo některý z nich uzavřít smlouvu o správě vkladu.³⁸ Ustanovení § 163a odst. 4 obchodního zákoníku pak vymezuje druhou roli banky. Správce vkladu (zakladatel nebo banka) je povinna zřídit u banky zvláštní účet pro správu vkladů. Účet pro správu vkladu se zakládá již na firmu budoucí akciové společnosti. Lze mít za to, že tuto povinnost má pouze takový správce vkladů, který není sám bankou.³⁹

Pokud společnost nevznikne, vzniká správci povinnost vrátit vklady upisovatelům. Kromě těchto dispozic mohou se spravovanými vklady nakládat před vznikem společnosti sami zakladatelé, ovšem pouze tehdy, prokáží-li, že hodlají uhradit zřizovací náklady společnosti.

³⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník - komentář*, 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 244.

³⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti. 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 32.

³⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník - komentář*, 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 244.

Náklady založení akciové společnosti

Tato obligatorní náležitost zakladatelské smlouvy shrnuje náklady zakládacího procesu. Vždy se jedná minimálně o poplatky notáři spojené s vyhotovením zakladatelské smlouvy ve formě notářského zápisu, spojené s vydáním příslušného podnikatelského oprávnění a o poplatek spojený s podáním návrhu na zápis založené společnosti do obchodního rejstříku, v úvahu přicházejí také náklady spojené s oceněním nepeněžitých vkladů, na právní pomoc spojenou s zakládáním společnosti apod. Náklady správce vkladu taktéž tvoří náklady založení. Sukcesivní zakládání akciové společnosti pak znamená další nutné náklady spojené s konáním ustavující valné hromady či s upisováním akcií.

Náklady spojené se založením akciové společnosti není nutné v zakladatelské smlouvě podrobně popisovat, není k tomu ostatně ani důvodu, neboť výše nákladů může být jen přibližná. V zakladatelských smlouvách je zpravidla uváděna pouze výše nákladů jako taková.

2.5. Náležitosti zakladatelské smlouvy simultánně zakládané a.s.

Zakladatelská smlouva musí v případě sukcesivního zakládání obsahovat podle ust. § 172 odst. 3 obchodního zákoníku také rozhodnutí, která v případě sukcesivního zakládání akciové společnosti přijímá ustavující valná hromada. V zakladatelské smlouvě tak musí být obsaženo:

- rozhodnutí o tom, že společnost byla založena
- schválení stanov
- schválení nepeněžitých vkladů
- volba orgánů – zakladatelé zvolí při uzavření zakladatelské smlouvy první členy dozorčí rady, popř. představenstva, pokud je nevolí dozorčí rada podle ust. § 194 odst. 1 obchodního zákoníku. Výklad o těchto orgánech je podán v části diplomové práce pojednávající o těchto orgánech akciové společnosti.

2.6. Náležitosti zakladatelské smlouvy sukcesivně zakládané a.s.

Sukcesivní zakládání společnosti rozkládá proces založení společnosti do několika fází a předpokládá vstup dalších subjektů – upisovatelů, kteří nejsou zakladateli, do tohoto procesu. Zákonodárce proto za tímto účelem vymezil další obligatorní náležitosti, které musí zakladatelská smlouva sukcesivně zakládané akciové společnosti obsahovat.

2.6.1. Emisní kurz upisovaných akcií a způsob jejich upisování

Stejně jako v případě simultánního založení musí být určen emisní kurz akcie a podmínky pro jeho splacení. Na rozdíl od simultánního založení je ust. § 163 odst. 2 písm. f) obchodního zákoníku stanovena povinnost stejného emisního kurzu pro všechny upisovatele, včetně zakladatelů.

Zájemci o upisování akcií se stávají upisovateli zápisem do listiny upisovatelů, v zakladatelské smlouvě musí být obsažena informace o tom, ve kterém se lze do této listiny zapsat. Zájemci musí mít možnost zapisovat se do listiny upisovatelů po dobu minimálně stanovenou v zakladatelské smlouvě, podle ust. § 163 odst. 2 písm. a) obchodního zákoníku musí tato doba činit minimálně dva týdny. Z důvodu většího komfortu zájemců o upisování je vhodné doplnit do zakladatelské smlouvy dobu, kdy je upisovací místo přístupné zájemcům („otevírací dobu“). Je možné zřídit i více upisovacích míst.

Obchodní zákoník neříká, zda je možné upisovat akcie elektronicky. Podle mého názoru to možné je, když zákon stanoví pouze povinnost podepsat listinu upisovatelů, přičemž podpis, předpokládaný ust. § 165 odst. 1 obchodního zákoníku, může být podle mého názoru nahrazen zaručeným elektronickým podpisem podle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu. Možnost zapsat do fyzické listiny upisovatelů by však měla zůstat zachována.

V zakladatelské smlouvě by měl být stanoven také postup pro případ, že zakladatelé připustí upisování akcií převyšujících navrhovaný základní kapitál. Pokud zakladatelská smlouva výslovně zakazuje upisování akcií nad výši navrhovaného základního kapitálu, musí zakladatelé takové upisování odmítnout, v případě mlčení zakladatelské smlouvy je odmítnutí možností, nikoliv povinností zakladatelů. Zakladatelé jsou zároveň povinni vrátit odmítnutému upisovateli již uhrazenou částku s příslušenstvím, podle ust. § 166 obchodního zákoníku.

Pokud je to přímo v zakladatelské smlouvě připuštěno, nebo zakladatelé upsování akcií nad výši navrhovaného základního kapitálu neodmítnou, musí být stanoven pro tuto situaci v zakladatelské smlouvě postup. Definitivní rozhodnutí o přijetí či odmítnutí upsání akcií nad navrhovaný základní kapitál náleží ustavující valné hromadě, která rozhodne o jeho nové výši. Pokud nebude nová výše základního kapitálu odpovídat hodnotě všech skutečně upsaných akcií, rozhodne ustavující valná hromada o tom, že účinná jsou jen ta upsání, která časově předcházela dosažení nové výše základního kapitálu. V případě, že je k tomu v zakladatelské smlouvě oprávněna, může ustavující valná hromada přistoupit ke krácení počtu upsaných akcií podle jmenovitých hodnot u všech upisovatelů, podle § 163 odst. 2 písm. b) a c) obchodního zákoníku.⁴⁰

2.6.2. Splácení emisního kurzu

Na rozdíl od úpravy pro simultánní založení společnosti nepostačuje uvést do zakladatelské smlouvy informaci o tom, že emisní kurz bude splácen na účet zřízený správcem vkladu, kromě doby pro splacení emisního kurzu je třeba uvést místo, kde je možné vklad splatit, popř. přímo účet pro splacení. Úprava tak pro účely lepšího informování upisovatelů stanoví konkrétní náležitosti označené v § 163 odst. 1 písm. d) obchodního zákoníku jako způsob splacení emisního kurzu. Splácení emisního kurzu je rozděleno do 3 fází:

- **emisní ážio + 10% jmenovité hodnoty** musí upisovatel splatit do doby určené v zakladatelské smlouvě podle § 165 odst. 3 obchodního zákoníku k tomu, aby bylo upsování účinné.
- **dalších 20 % jmenovité hodnoty** musí upisovatel splatit do zahájení ustavující valné hromady, podle § 168 odst. 1 obchodního zákoníku. Z § 169 odst. 1 plyne, že tato doba nesmí překročit 60 dnů.
- **zbývajících 70 % jmenovité hodnoty** upsaných akcií do doby určené stanovami, nejdéle však do jednoho roku od vzniku společnosti, podle § 177 odst. 1 obchodního zákoníku.

2.6.3. Ustavující valná hromada

⁴⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář. 13. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 570.

Ustavující valná hromada představuje závěrečnou fázi sukcesivního zakládacího procesu a jeho typickou součástí. Podle ust. § 172 odst. 1 až 3 obchodního zákoníku simultánně zakládaná akciová společnost valnou hromadu nepořádá, její postavení mají zakladatelé.

Ohledně ustavující valné hromady jsou ust. § 163 odst. 2 písm. g) a § 169 - § 171 obchodního zákoníku, která je upravují, poměrně strohá. V zakladatelské smlouvě je tak vhodné se do inspirovat ust. § 184 a násl. obchodního zákoníku, která upravují běžnou valnou hromadu akciové společnosti, zejména ohledně zveřejnění pozvánky (vizte níže).

S účinností zákona o obchodních korporacích již nebude zakladatelská smlouva uzavírána. Zatímco obligatorní záležitosti zakladatelské smlouvy budou nově součástí stanov podle § 250 odst. 3 tohoto zákona jako náležitosti obligatorní při založení společnosti, ustanovení upravující náležitosti zakladatelské smlouvy sukcesivně zakládané akciové společnosti pozbudou účinnosti bez náhrady, neboť sukcesivní zakládání akciové společnosti tak již nebude možné. Zákodárce odůvodnil zrušení této možnosti praktickou neúčinností⁴¹, když akciové společnosti jsou zakládány zpravidla pouze simultánně.^{42 43}

Součástí obligatorních náležitostí zakladatelské smlouvy je rovněž návrh stanov, o nichž bude pojednáno v následující části práce.

Jak bylo již řečeno, návrh zákona o obchodních korporacích předpokládá zrušení zakladatelské smlouvy a založení akciové společnosti pouze na základě přijetí stanov. Tuto problematiku si dovoluji blíže rozvést v části popisující vztah mezi zakladatelskou smlouvou a stanovami.

3. Vztah zakladatelské smlouvy a stanov

⁴¹ Česko. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu Zákona o obchodních korporacích. Praha: Vláda České republiky, 2011. [citováno 2. března 2012] Strana 186. Dostupné z WWW:

<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/navrh-zakona.html>>

⁴² KRÍŽ, Radim in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti* : 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 67 a 68.

⁴³ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2009. Strana 67.

Vzhledem k významu stanov, který popíše níže a jejichž návrh je jednou z obligatorních náležitostí zakladatelské smlouvy, je zakladatelská smlouva popisována jako méně důležitá pro následující existenci akciové společnosti, když jejím založením je její význam prakticky vyčerpán. Poukazuje na to i skutečnost, že obchodní zákoník nepopisuje mechanismus její případné pozdější změny. Určitou výjimku lze nalézt v ust. § 171 odst. 4 obchodního zákoníku, který umožňuje ustavující valné hromadě v případě sukcesivního založení akciové společnosti odchýlit se od znění zakladatelské smlouvy jen tehdy, jestliže s tím všichni přítomní upisovatelé souhlasí. Významová dočasnost zakladatelské smlouvy ji podstatně odlišuje od společenské smlouvy, kterou se zakládají ostatní obchodní společnosti vyjmenované v obchodním zákoníku, neboť společenská smlouva plní funkci zakladatelské listiny i stanov. Z časového hlediska je zakladatelská smlouva důležitější v procesu sukcesivního založení společnosti. Zakladatelská smlouva totiž v období od jejího uzavření až do doby, kdy upisovatelé na valné hromadě schválí stanovy, představuje jediný dokument, který základní znaky společnosti závazně vymezuje. V případě simultánního založení společnosti je pak zakladatelská smlouva jen určitou preambulí stanov, jejichž znění obsažené v zakladatelské smlouvě je již definitivní.

Obchodní zákoník ani jiný předpis výslovně nedefinuje, který ze zakladatelských dokumentů má větší právní sílu, vzhledem k povaze a významu obou dokumentů lze usuzovat, že větší právní sílu mají stanovy.

Rozdělení dokumentu konstituujícího obchodní společnost je pro českou akciovou společnost specifické. Zákonná úprava ostatních obchodních společností, které lze podle obchodního zákoníku založit, předpokládá jako dokument upravující založení i následné fungování společnosti jen společenskou smlouvu. Oddělení zakladatelské smlouvy a stanov se uplatňuje i při založení tzv. evropské společnosti se sídlem v České republice, kdy stávající evropská společnost může založit dceřinou evropskou společnost. Dualismus dokumentů se však v takovém případě neuplatní přímo na základě Nařízení Rady č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti, nýbrž na základě odkazu na vnitrostátní předpisy. Založení družstva vyžaduje pouze schválení stanov, založení a činnost státního podniku je vymezena v zakládací listině. Z prostředí právnických osob nezaložených za účelem podnikání lze nalézt uspořádání podobné akciové společnosti u nadací, která rozlišuje nadační listinu a statut, zatímco správní rada obecně prospěšné společnosti má toliko možnost vydat její statut, jinak se její založení a poměry řídí pouze zakládací smlouvou.

Na základě těchto srovnání sdílím názor^{44 45}, že rozdělení zakladatelských dokumentů na zakladatelskou smlouvu a stanovy je neodůvodněnou komplikací.

Podle ust. § 250 zákona o obchodních korporacích bude k založení akciové společnosti potřeba pouze přijetí stanov. Určitým reziduem rozdělení na zakladatelskou smlouvu a stanovy zůstává rozdělení obligatorních náležitostí na ty náležitosti, které musí stanovy obsahovat vždy, a na ty, které musí obsahovat pouze při založení společnosti, tyto náležitosti je výslovně umožněno po založení ze stanov vypustit.

4. Stanovy

4.1. Stanovy a jejich význam

Jak již bylo řečeno výše, stanovy jsou pro akciovou společnost klíčovým dokumentem, srovnávaným s ústavou státu. Z tohoto důvodu klade zákonodárce speciální požadavky, pokud jde o její strany a změny těchto stran, proces schvalování a změn tohoto dokumentu, formu stanov, údaje obsažené ve stanovách a formu těchto údajů. Stanovy patří mezi dokumenty, které se vkládají do sbírky listin obchodního rejstříku a jsou tudíž přístupné, ze stanov a dokumentů osvědčujících jejich změny jsou čerpány údaje do obchodního rejstříku zapisované.

4.2. Povaha stanov

Stanovy jsou zpravidla popisovány jako smlouva *sui generis*⁴⁶, popř. jsou připodobňovány ke společenské smlouvě, kterou se zakládají ostatní obchodní společnosti popsané v obchodním zákoníku. Zákon o obchodních korporacích považuje stanovy za společenskou smlouvu, neboť tento pojem používá obecně i pro stanovy, podle ust. § 3 odst. 3 tohoto zákona. Podobnost se společenskou smlouvou lze nalézt především v účelu, který plní, tedy ve

⁴⁴ ELIÁŠ, Karel in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, a kol. *Kurs obchodního práva. Právníkové osoby jako podnikatelé*. Praha: C. H. Beck, 2006. Strana 277.

⁴⁵ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 – Akciová společnost*. Praha: ASPI, a.s., 2006. Strana 51

⁴⁶ ČERNÁ, Stanislava. K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami. In ZDOBINSKÝ, Stanislav. *Pocta Milanu Bakešovi k 70. narozeninám*. Praha: Leges s.r.o., 2009. Strana 84.

stanovení pravidel a mechanismů fungování obchodní společnosti. Tato podobnost je ale pouze částečná, neboť společenská smlouva plní nejen funkci stanov, ale i funkci zakladatelské smlouvy. Dovozuje se tak, že zakladatelská smlouva a stanovy tvoří společenskou smlouvu.^{47 48} Stanovy se podle ust. § 3 odst. 3 zákona o obchodních korporacích považují za společenskou smlouvu, čímž dochází k výslovnému označení stanov jako společenské smlouvy v zákonné úpravě.

4.3. Funkce stanov

Vzhledem k povaze stanov, stranám, které stanovy schvalují či mění, k subjektům, kterým ze stanov vyplývají práva a povinnosti, formě stanov a jejich dostupnosti třetím stranám plní stanovy několik funkcí.

4.3.1. Stanovy jako smlouva

Tato role stanov vyniká při zakládání společnosti, kdy vznikají právní vztahy mezi stranami tuto smlouvu uzavírajícími, tedy zakladateli akciové společnosti (a dalším upisovatelem akcií této společnosti, pokud jde o sukcesivní zakládání), přičemž tyto vztahy vznikají nejen mezi těmito subjekty navzájem, ale i mezi nimi a zakládanou akciovou společností. Upisovatelé vyjadřují svoji vůli založit akciovou společnost, svou vůli vstoupit do právních vztahů ke společnosti a k ostatním upisovatelům, a určují charakteristiky společnosti, pokud jde o osobní a majetkové zajištění jejího fungování a o situace, které pravidelně během existence společnosti nastávají (konání valné hromady) nebo v ní nastat mohou (nesplacení zbývajících částí jmenovité hodnoty akcií včas).

Stanovy ovšem nelze považovat za smlouvu v pravém slova smyslu, neboť se vyznačuje některými vlastnostmi pro smlouvu netypickými. Dovolím si o některých z nich pojednat blíže.

Stanovy jsou způsobilé zakládat práva a povinnosti i dalším subjektům, přestože s nimi neprojevily souhlas (akcionáři, kteří se nedostavili na valnou hromadu), projevíly nesouhlas (nesouhlasící účastníci valné hromady), popř. nejsou oprávněny k projevení souhlasu či

⁴⁷ HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti*. Praha, Linde Praha, a.s. 2006. Strany 9 a 10.

⁴⁸ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 : Akciová společnost*. Praha: ASPI, a.s., 2006. Strana 50.

nesouhlasu (např. zaměstnanci společnosti). Ze stanov mj. plyne povinnost společnosti vydávat akcie určitých vlastností, právo požadovat splacení vkladu nebo povinnost činit právní úkony pouze osobami, které jsou ve stanovách určeny a pod konkrétní firmou ve stanovách určenou.

Konkrétní osoba nemusí učinit výslovný projev vůle, aby byla stanovami vázána, stačí, ocitne-li se v určité relevantní pozici. To platí zejména po vzniku společnosti. Akcionáři vznikají práva a povinnosti ze stanov nabytím vlastnictví k akci, členové orgánů jsou vázáni stanovami na základě své funkce.

Další atypická vlastnost stanov jako smlouvy je způsob jejich změny, která může nastat v důsledku rozhodnutí jen některých ze smluvních stran (tedy dvou třetin akcionářů přítomných na valné hromadě), resp. v důsledku rozhodnutí subjektu, který není smluvní stranou (členové představenstva znění stanov neschvalují), přesto jsou stanovy závazné ve znění změn. O změnách stanov pojednám podrobněji níže.

4.3.2. Stanovy jako organizační a normativní dokument

Ač stanovy vznikají z vůle subjektů soukromého práva, lze stanovy považovat za normativní⁴⁹ a organizační dokument. Prostřednictvím stanov jsou určovány základní charakteristiky akciové společnosti, vztahy mezi jejími orgány nebo vystupování společnosti vůči třetím osobám. Na povahu stanov jako normy poukazuje i obchodní zákoník, který v celé řadě svých ustanovení dává příznává stanovám vyšší právní sílu než jiným právním úkonům učiněným např. některým orgánem akciové společnosti. Jako příklad lze uvést ust. § 156 odst. 4 obchodního zákoníku, podle něhož je převod akcie na jméno bez splnění podmínek určených stanovami neplatný. Každý akcionář se může podle ust. 183 odst. 1 obchodního zákoníku domáhat vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, jestliže bylo přijato v rozporu se stanovami. V žádném ze jmenovaných případů není možné, aby se strany dohodly postup odchylný od stanov, stanovy tak stojí nad jejich smluvními ujednáními.

4.3.3. Stanovy jako zdroj informací

⁴⁹ ČERNÁ, Stanislava. K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami. In ZDOBINSKÝ, Stanislav. *Pocta Milanu Bakešovi k 70. narozeninám*. Praha: Leges s.r.o., 2009. Strana 84.

Třetí funkcí stanov je funkce informační. Tuto funkci stanov plní nejen vůči těm subjektům, které jsou jimi vázány, ale i vůči subjektům stojícím vně této společnosti. Jedná se např. o investory, kteří mají zájem koupit akcie, uchazeče o pozice v některém z orgánů společnosti, současné i potenciální obchodní partnery a orgány veřejné moci.

Ze stanov se tyto osoby dozví identifikační údaje o společnosti, informace o formě a podobě akcií dává signál, zda akciová společnost počítá s volným obchodování svých akcií na regulovaných trzích či mimo ně nebo zda dává přednost stabilní struktuře akcionářů a proto nakládání s akciemi omezuje. Zcela klíčovou je informace o tom, kterými osobami akciová společnost jedná. Ochranu třetích osob zakotvuje ust. § 191 odst. 2 a § 194 odst. 4 obchodního zákoníku (speciální k § 13 odst. 4 a 5 obchodního zákoníku), kde je stanoveno, že jednáním uskutečněným statutárním orgánem je vůči třetím osobám vázána, i tehdy, pokud překročila rozsah předmětu podnikání nebo pokud statutární orgán překročil omezení svého oprávnění. Jestliže však stanov akciové společnosti určují, že za společnost jednají např. vždy dva členové představenstva, nelze tuto ochranu uplatnit tehdy, pokud jednal pouze jeden člen. Judikatura (např. rozsudky Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 32 Odo 383/2006, 31 Odo 11/2006 a 29 Cdo 2008/2007) dovodila, že toto omezení nelze v takovém případě obejít tím, že takto omezený člen statutárního orgánu bude k jednání jménem společnosti zmocněn, a to ani smlouvou (dva členové představenstva nemohou takto zmocnit třetího člena k jednání jménem společnosti) ani zákonem (ředitel společnosti, který je zároveň členem statutárního orgánu, nemůže jednat samostatně). Za těchto okolností je více než vhodné, aby si případný zájemce o vstup do právního vztahu s akciovou společností ověřil, jakým způsobem akciová společnost jedná, neboť jestliže dojde k výše popsané situaci, má se za to, akciová společnost ani neprojevila svou vůli. Případná již poskytnutá plnění se tak stávají bezdůvodným obohacením, neboť bylo plněno bez právního důvodu, a je třeba je příslušně vypořádat.

4.4. Obligatorní náležitosti

Obligatorní náležitosti stanov jsou určeny ust. § 173 odst. 1 obchodního zákoníku. Jestliže ve stanovách není obsažen některý ze základních údajů o akciové společnosti nebo údaj o výši základního kapitálu, může soud podle ust. § 68a odst. 2 písm. c) obchodního zákoníku prohlásit neplatnost společnost.

Základní údaje o společnosti:

- firma společnosti
- sídlo společnosti
- předmět podnikání

Základní kapitál a akcie společnosti:

- výši základního kapitálu a způsob splácení emisního kursu akcií,
- počet a jmenovitou hodnotu akcií, podobu akcií, jakož i určení, zda akcie znějí na jméno nebo na majitele, nebo kolik akcií zní na jméno a kolik na majitele,
- důsledky porušení povinnosti splatit včas upsané akcie,
- pravidla postupu při zvyšování a snižování základního kapitálu

Valná hromada:

- způsob svolávání valné hromady, její působnost a způsob jejího rozhodování
- počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě

Další orgány:

- představenstvo
- dozorčí rada

Hospodaření společnosti:

- rezervní fond
- rozdělení zisku a úhrada ztráty

Další:

- postup při doplňování a změně stanov
- další údaje, pokud tak stanoví zákon

4.5. Jednotlivé obligatorní náležitosti

Jednotlivé obligatorní náležitosti do určité míry duplikují údaje v zakladatelské smlouvě, kde lze nalézt základní údaje o společnosti, informace o základním kapitálu a o vydaných akciích. Je to důsledek rozdělení zakladatelských dokumentů. S účinností zákona o obchodních

korporacích, podle něhož se akciová společnost zakládá jen přijetím stanov, tato duplicita vymizí.

4.5.1. Důsledky porušení povinnosti splatit včas upsané akcie

Lhůta ke splnění povinnosti akcionáře splatit emisní kurz je určena stanovami, avšak nesmí být delší než jeden rok od vzniku akciové společnosti, podle ust. § 177 odst. 1 obchodního zákoníku. Plně se ztotožňuji s názorem⁵⁰, že stanovy by měly určit lhůtu kratší, jinak vklady na základní kapitál mohou plnit svou funkci prostředků na zahájení činnosti společnosti v klíčovém období po vzniku společnosti jen obtížně a vzniká určitá nerovnost mezi vkladateli peněžitých a nepeněžitých vkladů.

Po uplynutí lhůty ke splacení emisního kurzu vzniká upisovateli povinnost platit z nesplacené části emisního kurzu úroky z prodlení, jejichž výše je dispozitivně stanovena na 20 % p. a., a to i tehdy, jestliže je upisovatel v prodlení se splácením nepeněžitého vkladu.

Důsledky porušení povinnosti včas splatit emisní kurz akcie upravují ust. § 177 odst. 2 až 7 obchodního zákoníku, ve stanovách musí být uvedeny tehdy, i když se od dispozitivních ustanovení neodchylují. Představenstvo vyzve podle ust. § 177 odst. 2 upisovatele, který se ocitl v prodlení se splácením emisního kurzu, aby jej splatil do lhůty určené ve stanovách, maximálně však do 60 dnů. Z důvodu právní jistoty bych určil lhůtu kratší, počátek lhůty bych nestanovil okamžikem doručení, ale konkrétním dnem, aby bylo zcela jasné, kterým dnem nastávají další důsledky určené ve stanovách. Přestože tím nezaniká povinnost představenstva vyzvat upisovatele ke splacení emisního kurzu, lhůta je stanovena jasněji a eliminují se tím možné pochybnosti o dni doručení.

Další postup společnosti je vhodné ve stanovách upravit, mj. proto, že postup předpokládaný ust. § 177 odst. 4 obchodního zákoníku (vyloučení upisovatele ze společnosti) je po marném uplynutí dodatečné lhůty ke splacení emisního kurzu povinností, nikoli možností představenstva. V době po uplynutí dodatečné lhůty mohou ovšem nastat okolnosti, za nichž by vyloučení upisovatele nebylo vhodné, přesto by bylo představenstvo k vyloučení nuceno. Upisovatel může v mezidobí získat dodatečné finanční prostředky nutné ke splacení emisního

⁵⁰ HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti a jejich změny*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strana 20.

kurzu, snížení základního kapitálu při upuštění od vydání akcií podle ust. § 213d obchodního zákoníku vyžaduje rozhodnutí valné hromady se všemi s tím souvisejícími komplikacemi. Domnívám, že neefektivnější je zakotvit do stanov možnost vymáhat nesplacený emisní kurs soudně, popř. v rámci rozhodčího řízení. Tuto cestu mohou zvolit zejména společnosti, pro které by vzhledem k jejich akcionářské struktuře (akcionáři z různých států) nebo výši základního kapitálu (odpovídající minimální) obtížné upisovatele vyloučit. To souvisí i s povinností převést zatímní list, který je vyloučený upisovatel povinen vrátit, do 18 měsíců podle ust. § 161b odst. 2 a 3 na nového nabyvatele, pokud společnost základní kapitál nesníží. Nalézt nového upisovatele může být dosti obtížné.

Zákon o obchodních korporacích dává představenstvu větší volnost, neboť ust. § 250 tohoto zákona již důsledky porušení povinnosti včasného splacení upsaných akcií neupravují a § 345 odst. 2 umožňuje představenstvu jiný postup než vyloučení upisovatele ve společnosti, aniž by byl upraven stanovami.

4.5.2. Pravidla postupu při snižování a zvyšování základního kapitálu

Zvyšování a snižování základního kapitálu patří mezi procesy, které jsou upraveny velmi podrobným způsobem v ust. § 202 až § 216c obchodního zákoníku. Zařazení úpravy tohoto postupu do textu stanov je nutností, a to i přesto, že úprava je prakticky zcela kogentní. Mezi náležitosti stanov podle ust. § 250 odst. 2 zákona o obchodních korporacích již postup při zvýšení a snížení základního kapitálu zařazen není.

Zvyšování základního kapitálu

Orgánem akciové společnosti, který je oprávněn o zvýšení základního kapitálu rozhodnout, je podle § 202 odst. 1 obchodního zákoníku pouze valná hromada, leda by stanovy podle ust. § 210 obchodního zákoníku připustily, že tímto rozhodnutím může valná hromada pověřit představenstvo, jestliže se jedná o zvyšování základního kapitálu prostřednictvím upsání nových akcií nebo z vlastních zdrojů společnosti.

Zvýšení základního kapitálu lze provést některým z následujících způsobů

- prostřednictvím upsání nových akcií
- podmíněným zvýšením

- zvýšením z vlastních zdrojů společnosti
- kombinovaným zvýšením

Valná hromada může rozhodnout o zvýšení základního kapitálu tehdy, jestliže emisní kurz dříve upsaných akcií byl již zcela splacen. Pozvánka na valnou hromadu, na níž se má o zvýšení základního kapitálu rozhodnout, musí vždy obsahovat informaci o tomto bodu programu a podrobně jej specifikovat. Při zvyšování základního kapitálu upsáním nových akcií je nutné vždy respektovat přednostní právo akcionářů na jejich úpis, bude-li emisní kurz nově vydaných akcií („mladých“ akcií) splácen peněžitými vklady, podle ust. § 204a odst. 1 obchodního zákoníku. Toto právo lze ale vyloučit tehdy, je-li to v důležitém zájmu společnosti (např. hodlá-li akcie upsat strategický partner, který může vyřešit finanční problémy společnosti apod.). Valná může podle § 204a odst. 6 rozhodnout, že akcie upíše obchodník s cennými papíry, ten má však povinnost na žádost osoby, která by jinak byla oprávněna k přednostnímu upsání akcií, tyto akcie v rozsahu jejího oprávnění za stanovenou cenu prodat. Akcie, ohledně nichž nebylo přednostní právo využito, lze upsat na základě dohody akcionářů podle ust. § 205 obchodního zákoníku, prostřednictvím veřejné nabídky akcií nebo nabídnout vybraným zájemcům podle ust. § 203 odst. 1 písm. d) obchodního zákoníku.

Se zvyšováním základního kapitálu souvisejí poukázky na akcie, zvláštní druh cenného papíru blíže upravený v ust. § 204b obchodního zákoníku. Poukázka na akcie představuje cenný papír na doručitele, který může akciová společnost vydat tomu akcionáři, který v procesu zvýšení základního kapitálu již splatil emisní kurz akcií s neomezenou převoditelností, které upsal, aniž by zvýšení základního kapitálu bylo již zapsáno v obchodním rejstříku. Přestože úprava poukázek na akcie vznikla s cílem zvýšit počet a objem primárních emisí akcií na českém kapitálovém trhu,⁵¹ poukázky na akcie nikdy žádná akciová společnost nevydala.⁵² Zákon o obchodních korporacích již poukázky na akcie neupravuje.

Podmíněné zvýšení základního kapitálu je spojeno s vydáním vyměnitelných (lze je vyměnit za akcie) nebo prioritních (je s nimi spojeno právo na přednostní upsání nových akcií)

⁵¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti: 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 177.

⁵² Česko. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu Zákonu o obchodních korporacích. Praha: Vláda České republiky, 2011. [citováno 2. března 2012] Strana 186. Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/navrh-zakona.html>

dluhopisů. Takto lze zvýšit základní kapitál jen tehdy, jestliže podle § 160 odst. 2 obchodního zákoníku společnost k vydání těchto dluhopisů opravňuje stanovy.

Ke zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů lze využít čistý zisk vykázaný v účetní uzávěrce nebo nerozdělený zisk z předchozích let, částka, o kterou bude základní kapitál zvýšen, však nesmí činit více než rozdíl mezi vlastním kapitálem na straně jedné a dosavadním základním kapitálem a rezervním fondem na straně druhé. Podle rozhodnutí valné hromady pak dochází na základě tohoto zvýšení k upsání nových akcií nebo ke zvýšení jmenovité hodnoty akcií.

Kombinovaný způsob, tedy zvýšení základního kapitálu prostřednictvím upisování nových akcií spojený s upisováním z vlastních zdrojů společnosti, je vyhrazen pouze těm společnostem, jejichž akcie jsou obchodovány na regulovaných trzích za kurs pod jmenovitou hodnotou akcií, nebo zvyšují základní kapitál prostřednictvím upisování akcií zaměstnanci. Ve druhém jmenovaném případě plyne nutnost kombinace již z povahy tohoto úpisu, kdy zaměstnanci - upisovatelé nejsou zpravidla povinni uhradit celý emisní kurz akcie.

Představenstvo je oprávněno rozhodnout o zvýšení základního kapitálu za splnění dvou podmínek. Oprávnění valné hromady k pověření představenstva musí být především výslovně zakotveno ve stanovách, které mohou stanovit i další podmínky, např. stanovit v mezích ust. § 210 odst. 1 obchodního zákoníku (podle něhož lze takto základní kapitál zvýšit maximálně o jednu třetinu) částku, o níž může představenstvo základní kapitál zvýšit⁵³, konkrétní způsob zvýšení, omezit možnost představenstva využít pověření na určité okolnosti apod.⁵⁴ Usnesení valné hromady může pověřit představenstvo ke zvýšení základního kapitálu jednorázově nebo na dobu až pěti let. Valná hromada může takto pověřit představenstvo opakovaně a představenstvo je oprávněno v rámci jednoho pověření zvýšit základní kapitál rovněž opakovaně, avšak v rámci jednoho pověření nesmí zvýšení základního kapitálu překročit limit jedné třetiny základního kapitálu (nebo nižší, stanoveny valnou hromadou v usnesení o pověření) podle výše v době pověření.⁵⁵

⁵³ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 : Akciová společnost*. Praha: ASPI, a.s., 2006. Strana 276.

⁵⁴ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 1019.

⁵⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : Komentář. 13. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 780.

Stanovy rovněž mohou určit, že lze takto pověřit představenstvo i vydáváním akcií určených pro zaměstnance, podle § 158 obchodního zákoníku, přičemž lze zároveň ve stanovách určit, že část emisního kurzu, kterou splácejí zaměstnanci, bude splacena podílem zaměstnanců na zisku podle § 178 odst. 4 obchodního zákoníku.

V souvislosti s upisováním akcií zaměstnanci se vyskytly dvě otázky. První otázkou je, zda na takto vydané akcie mají přednostní právo zaměstnanci, kteří zvýhodněné akcie upsali již dříve. Lze mít za to, že toto právo zaměstnanci nemají, není v souladu s cílem motivovat i nové zaměstnance na výsledcích společnosti, neboť by mohlo dojít k tomu, že by společnost neměla dostatek vlastních zdrojů na splacení části emisního kurzu akcií pro zaměstnance upisující akcie na základě přednostního práva a zároveň zaměstnance upisující akcie nově, což není v souladu s cílem vydávání akcií.⁵⁶ Podle jiných názorů však toto právo zaměstnancům náleží, neboť plyne z jejich postavení akcionáře.⁵⁷ Přikláním se spíše ke druhému ze jmenovaných názorů, neboť právo přednostního úpisu je zaručeno ust. § 204a odst. 1 obchodního zákoníku jako jedno ze základních akcionářských práv.⁵⁸ Konkrétní zvýšení základního kapitálu lze ostatně dimenzovat tak, aby se společnosti v nedostatku zdrojů neocitla.

Druhou otázkou je, zda může představenstvo rozhodnout o zvýšení základního kapitálu upsáním akcií zaměstnanci podle ust. § 158 obchodního zákoníku tak, že využije ust. § 158 odst. 2 obchodního zákoníku a zbaví zaměstnance povinnosti splatit celý emisní kurz upsaných akcií. To předpokládá kombinované zvýšení základního kapitálu. Předpokládá se, že představenstvo může být ke zvýšení základního kapitálu tímto způsobem pověřeno⁵⁹, je ale zastáván i názor, že představenstvo může rozhodnout o tomto druhu zvýšení jen bez zvýhodnění podle ust. § 158 odst. 2 obchodního zákoníku.^{60 61} Mám za to, že představenstvo, jestliže stanovy předpokládají oba možné způsoby zvýšení základního kapitálu (podle ust. § 210 obchodního zákoníku) a je k tomu pověřeno valnou hromadou, může rozhodnout o

⁵⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti : 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strany 531 a 532.

⁵⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2009. Strana 670.

⁵⁸ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 988.

⁵⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti : 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 532.

⁶⁰ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 1019.

⁶¹ POKORNÁ, Jarmila in KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strana 671.

kombinovaném zvýšení základního kapitálu, když akcie upisují zaměstnanci. K tomu lze dospět teleologickým výkladem, když účelem upisování akcií zaměstnanci je zpravidla poskytnutím výhody zaměstnancům podle ust. § 158 odst. 2 obchodního zákoníku a ust. § 210 odst. 4 výslovně předpokládá, že představenstvo může rozhodnout, že zvýšení základního kapitálu bude provedeno upisováním akcií zaměstnanci.

Snižování základního kapitálu

Rozhodnout o snížení základního kapitálu je oprávněna rozhodovat zásadně jen valná hromada. Na rozdíl od zvýšení základního kapitálu může být jeho snížení za určitých okolností povinné, na druhou stranu v některých případech podléhá rozhodnutí o snížení základního kapitálu souhlasu orgánu veřejné moci (např. § 16 odst. 1 písm. d) zákona o bankách nebo § 18 odst. 6 zákona o pojišťovnictví). Povinnost snížit základní kapitál vzniká společnosti po uplynutí lhůty ke zcizení vlastních akcií podle ust. § 161a odst. 2 a 3, § 161b odst. 3 nebo §161c odst. 2 obchodního zákoníku. Pro akciové společnosti podnikající v některých odvětvích je stanovena povinnost snížit základní kapitál v případě neuhrazené ztráty (ust. § 26 zákona o bankách, § 35 zákona o penzijním připojištění).⁶²

První dva způsoby snižování základního kapitálu mají stanovené pořadí. Podle § 213 odst. 1 obchodního zákoníku společnost použije ke snížení především vlastní akcie nebo zatímní listy, má-li je ve svém majetku, přičemž provede podle jejich podoby zničení nebo zrušení. Snížení základního kapitálu lze provést také snížením jmenovité hodnoty akcií podle ust. § 213a obchodního zákoníku.

Ačkoliv podobně jako při postupu pro zvyšování základního kapitálu plní stanovy prakticky pouze informační úlohu (tj. duplikují úpravu danou zákonem), způsob snížení základního kapitálu vzetím akcií z oběhu prostřednictvím losování musí stanovy výslovně připouštět, a to již v době, kdy byly akcie, z nichž se bude losovat, emitovány. Konkrétní proces, ač musí být ve stanovách obsažen, je ale opět upraven kogentně ust. § 213b obchodního zákoníku. Náležitostí zaknihovaných akcií není číslo, osobě vedoucí evidenci tak musí být vydán příkaz k očíslování těchto akcií. Akcie se číslují ad hoc. Rozhodnutí valné hromady o vzetí akcií z oběhu na základě losování musí být osvědčeno notářským zápisem a musí být zveřejněno

⁶²ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti* : 7., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 535.

v Obchodním věstníku. Za akcie vzaté z oběhu musí akcionářům vždy poskytnuta úplata, určena znaleckým posudkem.

Základní kapitál lze rovněž snížit prostřednictvím vzetí akcií z oběhu na základě veřejného návrhu podle ust. § 213c obchodního zákoníku. Společnost se může rozhodnout pro snížení o součet jmenovitých hodnot akcií vzatých z oběhu, podle § 213c odst. 1 písm. a) obchodního zákoníku, nebo pro snížení o pevnou částku, podle § 213c odst. 1 písm. b) obchodního zákoníku. Jestliže se valná hromada rozhodne pro druhý jmenovaný postup, stanoví pevnou částku, o níž se má základní kapitál snižovat. Jestliže zájem akcionářů o vzetí akcií z oběhu překročí pevnou částku, budou akcionáři uspokojeni poměrně. Pokud zájem akcionářů nedosáhne pevné částky, může valná hromada podle § 213c odst. 7 obchodního zákoníku rozhodnout o tom, že se bude základní kapitál snižovat jiným způsobem, popř. se může rozhodnout pro snížení o součet jmenovitých hodnot akcií vzatých z oběhu. Tento způsob v sobě nese riziko, že zájem akcionářů přesáhne původní záměr společnosti,⁶³ čemuž lze čelit stanovením maximálního počtu akcií, na než se návrh vztahuje.⁶⁴

Základní kapitál lze konečně snížit upuštěním od vydání akcií podle § 177 obchodního zákoníku, jestliže jsou jejich upisovatelé v prodlení se splacením emisního kursu. Možnost vyloučit upisovatele ze společnosti nebo zvolit „jiné opatření“, předpokládané § 177 odst. 4 obchodního zákoníku a konkretizované stanovami, má pouze představenstvo, zatímco postup podle § 213d se uplatní na základě rozhodnutí valné hromady. Valná hromada vyjmenuje v usnesení upisovatele, jichž se rozhodnutí týká.

Jednou z funkcí základního kapitálu je určitá garance vůči věřitelům akciové společnosti, jeho snížení tak může zhoršit dobytnost jejich pohledávek. Zákonodárce proto prostřednictvím ust. § 215 obchodního zákoníku stanoví akciové společnosti povinnost informovat známé věřitele společnosti o tomto snížení a zároveň rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu zveřejní nejméně 2 x za sebou, podle ust. § 215 odst. 2 obchodního zákoníku. Věřitelé společnosti jsou pak oprávněni podle ust. § 215 odst. 3 obchodního zákoníku do 90 dnů od obdržení oznámení (druhého zveřejnění výzvy) požadovat, aby byly pohledávky dodatečně zajištěny, v případě, že nedojde k dohodě, rozhodne soud. Společnost tuto povinnost nemá v případě tzv. zjednodušeného snížení základního kapitálu, kdy je základní kapitál snižován

⁶³ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1079 s.

⁶⁴ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost.* Praha: ASPI, a.s. 2009. Strana 664.

podle ust. § 216a odst. 1 za účelem úhrady ztráty nebo je převáděn do rezervního fondu na úhradu případné ztráty v budoucnu, a nemusí tak o snížení základního kapitálu věřitele jakkoliv informovat.

Současné a souběžné snížení a zvýšení základního kapitálu

V průběhu existence společnosti může nastat situace, kdy je nutné uhradit ztrátu (popř. společnost zvyšuje prostředky uložené v rezervním fondu) a snižuje za některým z těchto účelů základní kapitál, přitom však může zároveň potřebovat nové finanční zdroje, které lze získat zvýšením základního kapitálu. Za předpokladu, že dochází ke snížení základního kapitálu z některého ze dvou výše uvedených důvodů (podle ust. § 216a odst. 1 obchodního zákoníku) může jedna valná hromada přijmout rozhodnutí o snížení a zároveň zvýšení základního kapitálu. Totéž rozhodnutí lze přijmout, jestliže bylo upuštěno od vydání akcií podle § 213d obchodního zákoníku, vhodnější je však ustanovení § 177 obchodního zákoníku, neboť lze rozhodnout jedním úkonem představenstva, kterému může být stanovami (podle § 177 odst. 4 obchodního zákoníku) dáno více možností. Činit úkony ke zvýšení základního kapitálu lze až tehdy, jestliže byla snížená výše základního kapitálu již zapsána do obchodního rejstříku.

Valná hromada akciové společnosti, jejíž akcie jsou obchodovány na regulovaných trzích, může rozhodnout o souběžném snížení a zvýšení základního kapitálu podle ust. § 216c obchodního zákoníku. Mechanismus tohoto ustanovení umožňuje společnosti, jejíž akcie se na regulovaných trzích obchodují za nižší hodnotu než jmenovitou, emitovat nové akcie na základě veřejné nabídky s vyhlídkou, že o tyto akcie bude zájem, což lze v případě zachování původní výše emisní kursu předpokládat jen stěží⁶⁵ a vydávat akcie pod pari je nepřipustné. Usnesení valné hromady musí podle ust. § 216c odst. 2 obchodního zákoníku obsahovat výpočet nové jmenovité hodnoty akcií, novou výši emisního kursu pak představenstvo zveřejní způsobem pro svolávání valné hromady.

4.5.3. Způsob svolávání valné hromady, její působnost a způsob jejího rozhodování

⁶⁵ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 1051.

Valná hromada představuje jeden ze tří orgánů, které musí akciová společnost povinně zřídit a upravit stanovami. Jde o orgán nejvyšší, který je tvořen všemi akcionáři. Každý akcionář má bez ohledu na to, jaká je jmenovitá hodnota, druh, forma či podoba akcií, právo se valné hromady účastnit. Právo hlasovat na valné hromadě ovšem náleží jen těm akcionářům, kteří nejsou držiteli prioritních akcií. Právo hlasovat na valné hromadě mají ovšem i tito akcionáři, jestliže bylo rozhodnuto o nevyplacení dividendy nebo se společnost ocitla v prodlení s jejím vyplácením. Právo hlasovat na valné hromadě však zásadně nemají držitelé prioritních akcií bank, podle ust. § 20 odst. 2 zákona o bankách.

Způsob svolávání valné hromady

Valnou hromadu svolává podle ust. § 184 odst. 1 písm. a) obchodního zákoníku představenstvo akciové společnosti. Pokud není představenstvo dlouhodobě schopno se usnášet nebo se představenstvo na svolání valné hromady bez zbytečného odkladu neusneslo, může valnou hromadu svolat každý ze členů představenstva, bez ohledu na to, zda mohou jménem akciové společnosti jednat. Představenstvo má vždy povinnost svolat řádnou hromadu tak, aby se konala nejpozději do šesti měsíců od konce účetního období (valné hromady se tak zpravidla konají v květnu nebo červnu). Žádost akcionáře nebo akcionářů, kteří dohromady drží akcie s určitým součtem jmenovitých hodnot, stejně jako neuhrazená ztráta společnosti přesahující polovinu základního kapitálu nebo skutečnost, že společnost dostala do úpadku, rovněž zakládá představenstvu povinnost valnou hromadu svolat, podle § 193 odst. 1 obchodního zákoníku. Ustanovení § 199 odst. 1 obchodního zákoníku opravňuje, je-li zde zájem akciové společnosti, také dozorčí radu. Akcionáři, kteří požádali představenstvo o svolání valné hromady, která přesto nebyla svolána, mohou požádat postupem podle ust. § 181 odst. 1 obchodního zákoníku soud o zmocnění k tomu, aby valnou hromadu svolali.

Způsob svolání valné hromady se liší podle formy akcií. Ustanovení § 184a odst. 2 obchodního zákoníku stanoví, že pozvánka na valnou hromadu se držitelům akcií na jméno doručuje na adresu, která je uvedena v seznamu akcionářů, společnost která vydala akcie na majitele, zveřejní oznámení o konání valné hromady v Obchodním věstníku.

Stanovy mohou upravit zveřejnění pozvánky i dalšími způsoby, což je zejména u společností s akciemi na majitele poměrně žádoucí. Podle mého názoru je vhodné zveřejnit pozvánku

např. na valnou hromadu na internetových stránkách společnosti, popř. na jiné související internetové stránce (ekonomické periodikum apod.). S postupujícím rozvojem datových schránek bych zvážil povinnost zaslat držitelům akcií na jméno pozvánku i do datové schránky.

Částečně na elektronizaci procesu svolávání valné hromady reagoval zákon o obchodních korporacích, který svým § 406 odst. 1 zavádí povinnost akciové společnosti vždy zveřejnit pozvánku na internetových stránkách společnosti a zároveň umožňuje nahradit zasílání pozvánek na fyzické adresy akcionářů. Zasílání do datových schránek akcionářů nebo využívání elektronických zpráv opatřených zaručeným elektronickým podpisem přichází v úvahu, neboť je nejvíce souladné s požadavkem, aby akcionáře v možnosti účastnit se valné hromady nedůvodně neomezovalo.

Působnost valné hromady

Působnost valné hromady je vymezena ust. § 187 odst. 1 obchodního zákoníku. Valná hromada vždy:

- rozhoduje o změně stanov (leďa by ke změně došlo zvýšením základního kapitálu rozhodnutím představenstva)
- rozhoduje o zvýšení základního kapitálu nebo o pověření představenstva k tomuto zvýšení, včetně vydání dluhopisů
- rozhoduje o snížení základního kapitálu
- volí a odvolává členů dozorčí rady, s výjimkou těch členů, které volí zaměstnanci
- schvaluje účetní uzávěrky
- schvaluje odměňování členů představenstva a dozorčí rady
- schvaluje smlouvy, jejichž předmětem je podnik společnosti
- schvaluje jednání společnosti před jejím vznikem
- rozhoduje o přeměně a zrušení společnosti

O volbě a odvolání členů představenstva rozhoduje valná hromada akciové společnosti jen tehdy, nesvěřují-li stanovy tuto kompetenci dozorčí radě. Ustanovení § 187 odst. 1 písm. n) obchodního zákoníku pak odkazuje na další kompetence valné hromady, roztroušené v obchodním zákoníku. Valná hromada je tak oprávněna rozhodovat např. o vyloučení nebo

omezení přednostního práva akcionářů na upsání nových akcií založené ust. § 204a obchodního zákoníku, mění formu nebo druh akcií nebo určuje jednatelské oprávnění představenstva (§ 191 odst. 2 obchodního zákoníku).

Stanovami lze působnost valné hromady doplnit především v mezích § 194 odst. 4 obchodního zákoníku, jejímž prostřednictvím lze stanovit představenstvu zásady a udělovat pokyny. Ty mohou být obsaženy přímo v textu stanov. Takto lze stanovami omezit jednání představenstva, které je obecně způsobilé jednat jménem společnosti. Souhlasem valné hromady lze podmínit rozhodnutí představenstva o nakládání s majetkem o určité hodnotě nebo v souvislosti s určitými činnostmi (např. zcizení majetku ve formě poskytnutí sponzorského daru), valnou hromadu lze pověřit řešením sporů mezi orgány společnosti apod.

Způsob rozhodování valné hromady

Valná hromada je kolektivním orgánem. Vzhledem k tomu, že je nejvyšším orgánem společnosti, který rozhoduje o klíčových otázkách jejího fungování, je nutné zajistit její hladký průběh, ale i respektování akcionářských práv. Efektivita jednání valné hromady je důležitá i proto, že valná hromada se schází v relativně dlouhých intervalech.

Kvorum pro usnášeníschopnost valné hromady je ust. § 185 odst. 1 obchodního zákoníku dispozitivně stanoveno na 30 % základního kapitálu společnosti, stanovy však mohou určit vyšší limit.

Dosažení kvora se zjišťuje z listiny přítomných, do které jsou akcionáři povinna zapsat své identifikační údaje, vlastností akcií, které drží, a v případě, že se jedná o zástupce akcionáře jednajícího na základě plné moci, identifikační údaje akcionáře – zmocnitele i zmocněnce. Listina přítomných musí být přístupná po celou dobu konání valné hromady, aby bylo možné zjistit dosažení kvóra před každým hlasováním, z tohoto důvodu je nutné do této listiny zapisovat příchody a odchody přítomných po zahájení valné hromady.^{66 67}

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník: Komentář. 13. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 656.

⁶⁷ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 868 s.

Rozhodnutí přijímá valná hromada zpravidla většinou přítomných hlasů, stanovy však mohou určit vyšší počet hlasů. Některá rozhodnutí však vyžadují kvalifikovanou většinu.

Minimálně **dvoutřetinová většina** hlasů se podle ust. § 186 odst. 2 obchodního zákoníku vyžaduje:

- pro změně stanov
- pro změně výše základního kapitálu, včetně pověření představenstva rozhodováním o zvýšení základního kapitálu
- pro zrušení společnosti a rozdělení likvidačního zůstatku
- vydání prioritních či vyměnitelných dluhopisů
- při volbě takové osoby jako člena orgánu společnosti, u níž existuje překážka výkonu funkce (ust. § 381 obchodního zákoníku).

Požadovanou většinu nelze stanovami snížit, podle některých názorů lze potřebnou většinu upravit směrem nahoru.⁶⁸ S tímto názorem se neztotožňuji, neboť podle systematického výkladu mám za to, že v takovém případě by tato úprava byla zákonodárcem umožněna výslovně, podobně jako v ust. § 186 odst. 1 nebo § 160 odst. 2 obchodního zákoníku (kde pro rozhodování o vydání prioritních či vyměnitelných dluhopisů a s tím spojeném podmíněném zvýšení základního kapitálu je umožněno stanovami určit vyšší požadovanou většinu).

Minimálně **tříčtvrtinová většina** hlasů se podle ust. § 186 odst. 2 obchodního zákoníku vyžaduje:

- k vyloučení nebo omezení přednostního práva akcionářů na upsání nových akcií a na získání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů
- ke schválení ovládací smlouvy nebo smlouvy o převodu zisku
- ke zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady

Rozhodnutí o nuceném přechodu účastnických cenných papírů na majoritního akcionáře (squeeze-out) musí být schváleno 90 % většinou. Se změnou programu valné hromady oproti

⁶⁸ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 872.

znění uvedenému v pozvánce musí souhlasit všichni přítomní akcionáři (ust. § 185 odst. 4 obchodního zákoníku).

Potřebná většina se počítá z akcií, se kterými je spojeno hlasovací právo, pro některé případy je však stanoveno oddělené hlasování pro každou skupinu akcionářů, podle ust. § 186 odst. 3 až 5 obchodního zákoníku. Hlasovací právo však zásadně není spojeno s prioritními akciemi banky, podle ust. § 20 odst. 2 zákona o bankách.

Byly-li vydány akcie kmenové i prioritní platí, že:

- změna výše základního kapitálu musí být schválena dvoutřetinovou většinou vždy za každý druh akcií
- jestliže je nutná tříčtvrtinová většina, musí být dosažena ohledně každého druhu akcií

Dále platí, že dochází-li ke změně druhu, formy, omezení převoditelnosti nebo zrušení kótace akcií, je k takovému rozhodnutí příslušná tříčtvrtinová většina přítomných držitelů akcie, jejichž vlastnost se má změnit.

Ustanovení § 184 odst. 2 obchodního zákoníku umožňuje konání valné hromady i jiným způsobem než fyzickým shromážděním akcionářů na stanovené místo, jestliže budou podrobnosti upraveny ve stanovách. Úprava byla přijata jako transpozice Směrnice č. 2007/36/ES, jejíž čl. 9 stanoví, že členské státy nemají bránit společnostem v tom, aby svým akcionářům nabídly možnost účasti na valné hromadě elektronickými prostředky nebo korespondenčně, omezit lze toto právo jen za účelem zjištění totožnosti a zjištění akcií. Zákon podrobnosti nijak nespecifikuje, pouze jako praktický příklad uvádí přenos audiovizuální přenos valné hromady s oboustrannou komunikací mezi valnou hromadou a akcionářem. Možnosti konání valné hromady tak jsou poměrně široké. Lze říci, že tento způsob bude vhodný zejména pro ty akciové společnosti, které mají větší počet akcionářů, zahraniční akcionáře a které vydaly akcie v zaknihované podobě. Ověření totožnosti může být podobné jako u internetového bankovníctví (pomocí přidělených identifikačních údajů a potvrzující SMS), prostřednictvím čipové karty nebo certifikátu, popř. prostřednictvím elektronického občanského průkazu (bude-li to umožňovat). Elektronická valná hromada také poněkud relativizuje požadavek uvádět v pozvánce na valnou hromadu místo jejího konání.

Počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě

Počet hlasů akcionářů lze ve stanovách konstruovat dvojnásobem, vždy však v návaznosti na ust. § 180 odst. 2 obchodního zákoníku a na zásadu, že všem akcionářům náleží stejná práva. Určení počtu hlasů připadajících na jednu akcii je vhodnější pro ty společnosti, které vydaly akcie jen o jedné jmenovité hodnotě. Jestliže společnost vydala akcie o různých jmenovitých hodnotách, musí být počet hlasů určen tak, aby jejich poměr odpovídal poměru jmenovitých hodnot těchto akcií. Vhodnější je spojit počet hlasů přímo se jmenovitou hodnotou akcií tak, že na určitou část jmenovité hodnoty připadá jeden hlas⁶⁹, není pak nutné stanovy kvůli nové emisi akcií s jinou jmenovitou hodnotou upravovat. Stanovy mohou rovněž stanovit maximální počet hlasů připadajících na jednu akcii, bez ohledu na její jmenovitou hodnotu.

Konkrétní způsob hlasování je věcí stanov, které mohou určit hlasování tajné či veřejné, zvednutím ruky nebo podle jmen, a podrobně specifikovat techniku takového hlasování, což je nezbytné, rozhodne-li se společnost konat valnou hromadu elektronickými prostředky. Stanovy mohou určovat různé způsoby hlasování podle témat jednotlivých usnesení, která se mají přijmout. Je však nutné, aby jména akcionářů hlasujících pro (a proti) vybraná usnesení byla zjistitelná, jestliže je nutno je uvést do zápisu z jednání. Takovým usnesením je např. rozhodnutí o vyřazení akcií z obchodování na regulovaném trhu podle § 186a obchodního zákoníku.

4.5.4. Představenstvo

Působnost představenstva je vymezena negativně – rozhoduje o všech věcech akciové společnosti, ledaže zákon nebo stanovy určují, že má o konkrétní záležitosti rozhodovat Představenstvo je výkonným orgánem společnosti, jedná tedy jejím jménem (způsobem, který určují stanovy) a náleží mu obchodní vedení.

Počet členů představenstva

⁶⁹ ELIÁŠ, Karel in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, a kol. *Kurs obchodního práva, Právnícké osoby jako podnikatelé*. Praha: C. H. Beck, 2005. Strana 315.

Představenstvo musí mít nejméně tři členy, nejedná-li se o akciovou společnost s jediným akcionářem. Maximální počet členů představenstva stanoven není, stanovy však nemohou určit počet členů představenstva horní či dolní hranicí nebo rozpětím.⁷⁰ Pro akciové společnosti podnikající v některých oborech je stanovena odlišná úprava, např. podle ust. § 7 odst. 1 zákona o penzijním připojištění stanoví, že představenstvo penzijního fondu je minimálně pětičlenné.

Délka funkčního období členů představenstva

Běh funkčního období člena představenstva je zahájen zpravidla jmenováním valnou hromadou nebo dozorčí radou, jestliže tak určují stanovy. Stanovy mohou podle poslední věty ust. § 194 odst. 2 obchodního zákoníku představenstvo oprávnit k tomu, aby, jestliže počet členů představenstva jmenovaných valnou hromadou dosud neklesl pod polovinu, samo jmenovalo náhradní členy představenstva, kteří budou vykonávat funkci do příštího zasedání valné hromady (kooptace). Lze tak dovodit, že kooptace není možná tehdy, jestliže členy představenstva jmenuje dozorčí rada,^{71 72} tento názor ale není univerzálně sdílený.⁷³ Přesto mu přitakávám, neboť příští zasedání valné hromady, které délku funkčního období kooptovaných členů představenstva limituje, je pro členy představenstva jmenované dozorčí radou zcela irelevantní. Úmyslem zákonodárce nadto bylo vyrovnat se s některými důsledky neoperativnosti valné hromady, dozorčí rada stejnou vlastnost nemá.

Funkční období členů představenstva určují podle ust. § 194 odst. 1 obchodního zákoníku stanovy, nesmí však přesáhnout pět let. Funkční období běží každému členu představenstva samostatně, což vyplývá z ust. § 194 odst. 1 věta druhá, obchodního zákoníku („funkční období jednotlivých členů představenstva“). Z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 585/2010 plyne, že stanovené funkční období členů představenstva má význam jen při ukončení funkce uplynutím doby, stanovy nemohou např. stanovit, že při odvolání z funkce vykonává člen představenstva svou funkci nadále do doby, než je zvolen člen nový.

⁷⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C. H. Beck, 2010. Strana 19.

⁷¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti. 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 437.

⁷² ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 – Akciová společnost*. Praha: ASPI, a.s., 2006. Strana 238.

⁷³ RADA, Ivan in RADA, Ivan a kol. *Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s.* Praha: LINDE, 2004. Strana 30.

Jestliže byl člen představenstva dosazen kooptací (vizte níže) platí, že jej valná hromada potvrdila ex tunc a jeho funkční období uplyne maximálně 5 let po kooptaci.⁷⁴

Funkční období člena představenstva v případě odstoupení pak dnem, kdy toto odstoupení pak podle § 66 odst. 1 končí funkční období dnem, kdy jej měl projednat příslušný orgán (tedy valná hromada nebo dozorčí rada) nebo jej projednat měl. Stanovami však lze určit, že oznámení o odstoupení projednává přímo představenstvo. Jestliže člen představenstva oznámí své odstoupení přímo na jednání příslušného orgánu, končí jeho funkční období dva měsíce po tomto oznámení. Stejnou lhůtu stanoví od 1. ledna 2012 zákon i tehdy, jestliže má společnost jediného akcionáře, který neschválí žádost odstupujícího člena představenstva o dřívější ukončení funkce. Funkční období končí také uplynutím funkčního období nebo ztrátou způsobilosti vykonávat funkci člena představenstva.

Působnost představenstva

Představenstvo má působnost dvojího druhu, která vyplývá z jeho dvou základních funkcí. Při obchodním vedení vykonává představenstvo působnost vnitřní, při jednání jménem společnosti pak působnost vnější.

Vnější působnost představenstva

Představenstvo jedná jménem společnosti, přičemž neurčí-li stanovy jinak, jedná podle ust. § 191 odst. 1 obchodního zákoníku jménem společnosti každý člen představenstva samostatně. Představenstvo má podle ust. § 194 odst. 3 obchodního zákoníku povinnost zvolit si předsedu.

V části této práce, popisující povahu stanov jako zdroje informací, jsem upozornil na možná rizika pro třetí osoby v souvislosti s konstrukcí jednatelského oprávnění. Jednající členové představenstva projevují přímo vůli společnosti, nejednají jako její zástupci. Stanovy tak určují, jak společnost projevuje svoji vůli. Platí tedy, že pokud členové představenstva jednali v rozporu s jednatelským oprávněním, nemůže se třetí osoba bránit tím, že jsou vůči ní omezení jednatelského oprávnění podle ust. § 191 odst. 2 obchodního zákoníku neúčinná, neboť např. v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 216/2003 bylo

⁷⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti.7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 437.

judikováno, že jestliže stanovy akciové společnosti určují způsob jednání představenstva odchylně od ust. § 191 odst. 1 obchodního zákoníku, nejde o omezení práva představenstva jednat jménem společnosti ve smyslu ustanovení ust. § 191 odst. 2 obchodního zákoníku.

Stanovami mohou být určeny nejrůznější způsoby, jakými mohou členové představenstva projevat vůli společnosti – lze jej vázat na určitou funkci („jménem společnosti jedná předseda představenstva samostatně“), což však není příliš praktické, neboť tato funkce nemusí být vždy obsazená, lze jej určit početně („jménem společnosti jedná vždy dva členové představenstva“) nebo alternativně („jménem společnosti jedná předseda představenstva samostatně nebo dva členové představenstva společně“). Konečně lze jednatelské oprávnění konstruovat i předmětem („jménem společnosti jedná každý člen představenstva samostatně, ve věci prodeje a nákupu nemovitostí jedná vždy tři členové představenstva společně“).⁷⁵ Posledně jmenovaná konstrukce hraničí s účelem ust. 191 odst. 2 obchodního zákoníku, neboť s ohledem na výše jmenovaný judikát jej lze fakticky obejít.

Vnitřní působnost představenstva

Vnitřní působnost představenstva je negativně vymezena ust. § 191 odst. 1 obchodního zákoníku tak, že rozhoduje o těch záležitostech společnosti, které nejsou vyhrazeny valné hromadě nebo dozorčí radě, přičemž mezi tyto záležitosti je podle ust. § 192 odst. 1 obchodního zákoníku zařazeno obchodní vedení společnosti, kterým se míní i zajištění vedení účetnictví. Valná hromada stanovuje představenstvu mantinely prostřednictvím ust. § 194 odst. 4 obchodního zákoníku, který jí umožňuje stanovit zásady a pokyny, kterým se má představenstvo řídit, tyto pokyny se však nemohou týkat obchodního vedení společnosti.

Obchodní zákoník pojem obchodního vedení nedefinuje. Lze říci, že se jím rozumí praktická organizace, řízení a zajištění podnikatelské činnosti společnosti a rozhodování o každodenních záležitostech společnosti.⁷⁶ Součástí obchodního vedení je podle ust. § 191 odst. 1 obchodního zákoníku zajištění vedení účetnictví.

⁷⁵ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C. H. Beck, 2010. Strana 42.

⁷⁶ RADA, Ivan in RADA, Ivan et al. *Jednatel s.r.o. Představenstvo a.s.* Praha: LINDE, 2004. Strana 66.

Stanovy určují vnitřní působnost představenstva kromě těchto obecných definic zpravidla vztahem k nějakému dalšímu subjektu. Představenstvo tak může být výslovně svěřena působnost např. v pracovněprávních vztazích, může být oprávněno vydávat vnitřní předpisy podle zákoníku práce, jednat s odborovými organizacemi, jmenovat a odvolávat zaměstnance do vedoucích funkcí apod. V obchodněprávních vztazích může být uveden demonstrativní výčet typizovaných smluv, které je představenstvo oprávněno uzavírat, toto právo lze také podmínit souhlasem valné hromady nebo dozorčí rady. Ve správněprávních vztazích může být výslovně určeno oprávnění jednat s orgány veřejné moci a zajišťování povinností, které má vůči těmto orgánům samotná společnost (např. povinnosti podle zákonů v oblasti životního prostředí apod.).

Představenstvo vykonává v rámci své vnitřní působnosti určité úkony vůči jiným orgánům společnosti. Tento orgán je primárním svolavatelem valné hromady, v rámci tohoto oprávnění zajišťuje veškeré činnosti s tím spojené. Představenstvo předkládá valné hromadě podle § 192 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku účetní uzávěrky, zprávu o podnikatelské činnosti a o stavu majetku společnosti. Představenstvo také podle ust. § 189 odst. 1 obchodního zákoníku zabezpečuje vyhotovení zápisu z valné hromady. Valná hromada jmenuje členy představenstva a je oprávněna stanovovat představenstvu zásady a udělat pokyny (vizte výše). Dozorčí rada vykonává vůči představenstvu kontrolní činnost a jmenuje členy představenstva, jestliže jí to svěřují stanovy. Ve řízení mezi společnostmi a členem jejího představenstva zastupuje společnost podle ust. § 199 odst. 2 obchodního zákoníku člen dozorčí rady. Konkrétní akcionáři mají kromě práva požadovat po představenstvu svolání valné hromady (vizte výše) i právo požadovat po představenstvu podle ust. § 180 odst. 4 obchodního zákoníku informace a vysvětlení týkající se společnosti, tomu odpovídá povinnost představenstva tyto informace poskytnout.

Způsob rozhodování představenstva

Představenstvo je orgánem kolektivním (nejedná-li se o situaci, kdy má společnost jediného akcionáře, tedy může mít i jediného člena představenstva). Rozhodnutí představenstva přijímána podle většinového principu, na rozdíl od rozhodování na valné hromadě představenstvo rozhoduje podle ust. § 194 odst. 3 obchodního zákoníku většinou všech členů. Toto ustanovení zároveň kogentně určuje, že člen představenstva má jeden hlas.

Stanovy se mohou od zákonné dikce odchýlit ve dvou směrech. Některá rozhodnutí, která představenstvo přijímá (např. rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu, jmenování generálního ředitele, apod.) jsou velmi významná a je tedy vhodné určit, že musí být přijata kvalifikovanou většinou. Stanovy se rovněž mohou odchýlit od základu pro určení většiny, namísto většiny všech členů lze určit, že rozhodnutí lze přijmout příslušnou většinou přítomných členů. Za těchto okolností by měly být stanovy doplnit o informaci o usnášeníschopnosti, jestliže tato informace chybí, uplatní se § 66 odst. 4 obchodního zákoníku, podle něhož je statutární orgán usnášeníschopný, je-li přítomna alespoň polovina jeho členů.

4.5.5. Dozorčí rada

Třetím orgánem povinně zřizovaným akciovou společností je dozorčí rada. Jak již napovídá název, její působnost spočívá podle ust. § 197 odst. 1 obchodního zákoníku ve výkonu dohledu nad uskutečňováním podnikatelské činnosti společnosti, výslovně je stanoveno, že dozorčí rada vykonává dohled nad výkonem působnosti představenstva.

Členové dozorčí rady

Počet členů dozorčí rady určují stanovy, zákonné mantinely jsou ale přísnější než u představenstva – dozorčí rada musí mít podle ust. § 200 odst. 1 obchodního zákoníku minimálně tři členy nebo takový počet členů, který je dělitelný třemi.

Specifikem dozorčí rady je způsob výběru členů. Podle ust. § 200 odst. 1 volí valná hromada jen dvě třetiny členů dozorčí rady tehdy, jestliže má-li společnost více než 50 zaměstnanců v pracovním poměru na větší než poloviční úvazek v první den účetního období, ve kterém se koná valná hromada, která volí ostatní dvě třetiny těchto členů. Zbývající třetina členů dozorčí rady je pak volena právě těmito zaměstnanci a takto zvoleným členem může být podle ust. § 200 odst. 5 jen osoba v pracovním poměru k akciové společnosti. Stanovy se mohou od zmíněných zákonných ustanovení odchýlit dvěma směry ve prospěch zaměstnanců – lze stanovit vyšší počet členů valné hromady, který však nesmí být vyšší než počet členů valné hromady, které volí valná hromada. Stanovy mohou také určit, že právo volit členy dozorčí

rady mají zaměstnanci i tehdy, zaměstnává-li jich společnost méně než padesát.⁷⁷ Zaměstnancům některých akciových společností však právo volit své zástupce do dozorčí rady nenáleží, např. ust. § 7 odst. 4 zákona o penzijním připojištění výslovně zakazuje, aby se členy dozorčí rady penzijního fondu stali jeho zaměstnanci.

Stejně jako členy představenstva lze na základě odkazu § 200 odst. 3 obchodního zákoníku stanovami umožnit kooptaci těch členů dozorčí rady, které volí valná hromada⁷⁸, člena dozorčí rady může také zvolit soud.

Funkční období dozorčí rady

Ve shodě s úpravou pro představenstvo ust. § 200 odst. 2 obchodního zákoníku lze funkční období členů valné hromady určují stanovy, nesmí však přesáhnout pět let. Vzhledem k tomu, že v době volby prvních členů dozorčí rady (v době založení společnosti) nemá akciová společnost žádné zaměstnance, je ust. § 200 odst. 2, věty třetí, stanoveno, že funkční období prvních členů dozorčí rady činí jeden rok. Tato úprava je kogentní a stanovy ji nemohou prodloužit, ale ani zkrátit. Účelem zkrácení funkčního období prvních členů dozorčí rady je zkrácení doby, kteří by jinak zůstali bez vlivu na dozorčí radu delší dobu.⁷⁹

Působnost

Dozorčí rada je orgánem kontrolním, vzhledem k rozložení práv (která směřují dovnitř společnosti a vůči představenstvu) a povinností (ty má dozorčí rada především vůči valné hromadě) považují dozorčí radu za určitý stálý či výkonný výbor valné hromady, vykonávající kontrolu v zájmu akcionářů. Pro výkon působnosti vybavil zákonodárce dozorčí radu podle ust. § 197 odst. 2 obchodního zákoníku právem nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a právem kontrolovat soulad vedení účetních zápisů se skutečností a soulad podnikatelská činnost společnosti s právními předpisy, stanovami a pokyny valné hromady. S výsledky své kontrolní činnosti seznamuje dozorčí rada podle ust. § 201 odst. 1 obchodního zákoníku valnou hromadu.

⁷⁷ POKORNÁ, Jarmila in POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, et al. *Obchodní zákoník : Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. Strana 965.

⁷⁸ RADA, Ivan. *Dozorčí rada obchodních společností.* Praha: LINDE, 2008. Strana 41.

⁷⁹ ELIÁŠ, Karel in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, et al. *Kurs obchodního práva : Právníky osoby jako podnikatelé.* Praha: C. H. Beck, 2005. Strana 302.

Dozorčí rada je rovněž oprávněna podle ust. § 198 obchodního zákoníku přezkoumat účetní uzávěrky a návrh na rozdělení zisku a úhradu ztráty, svá případná vyjádření pak předkládá valné hromadě. Dozorčí rada je rovněž oprávněna svolat valnou hromadu, jestliže to vyžadují zájmy společnosti. Vzhledem k působnosti dozorčí rady se bude zřejmě jednat o svolání na základě výsledků její kontrolní činnosti, které by poukázaly na závažné chyby a nedostatky v obchodním vedení společnosti, v jejím hospodaření nebo v činnosti představenstva.⁸⁰

Stanovy mohou určit, že dozorčí rada přímo jmenuje členy představenstva (vizte výše) a mohou také podle ust. § 201 odst. 4 obchodního zákoníku omezit oprávnění představenstva k určitému jednání, např. k uzavírání smluv s určitým předmětem nebo o určité výši plnění apod.

Způsob rozhodování

Dozorčí rada je kolektivním orgánem rozhodujícím většinovým hlasováním. Podobně jako v případě hlasování představenstva má každý člen dozorčí rady podle ust. § 201 odst. 3 obchodního zákoníku jeden hlas, dozorčí rada rozhoduje taktéž na základě většiny všech svých členů, na rozdíl od úpravy pro představenstvo však stanovy jiný základ pro určení většiny určit nemohou. Stanovy se mohou nicméně odchýlit od zákonné úpravy v tom, že stanoví podle ust. § 201 odst. 3, věta první, obchodního zákoníku, vyšší potřebnou většinu pro přijetí rozhodnutí než většinu prostou.

Zásadní změnou je podle ust. § 396 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, zavedení monistického systému akciové společnosti, při kterém se namísto představenstva a dozorčí rady zřizuje správní rada, které podle § 460 odst. 1 a 2 zákona o obchodních korporacích náleží základní zaměření obchodního vedení a další náležitosti společnosti, nevyhrazené valné hromadě a statutární ředitel, kterému podle § 463 odst. 1 zákona o obchodních korporacích náleží obchodní vedení společnosti jako takové.

4.5.6. Rezervní fond

⁸⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník - komentář*, 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 685.

Akciová společnost je podle ust. § 217 odst. 2 obchodního zákoníku povinna vytvořit rezervní fond tehdy, jestliže dosáhla poprvé podle účetní uzávěrky zisku. Stanovy však mohou určit, že rezervní fond se vytváří i dříve, při založení se rezervní fond vytváří podle § 67 odst. 2 věta druhá, obchodního zákoníku, příplatkem nad emisní kurz akcií, stejným způsobem se rezervní fond tvoří (či doplňuje) při pozdějším zvyšování základního kapitálu.

Jestliže je rezervní fond vytvořen až tehdy, když akciová společnost dosáhne zisku, musí na tvorbu rezervního fondu směřovat část čistého zisku určená stanovami, která musí činit minimálně 20 % čistého zisku a maximálně 10 % základního kapitálu, podle ust. § 217 odst. 2 obchodního zákoníku. Společnost poté v souladu se stanovami rezervní fond průběžně doplňuje, přičemž ust. § 217 odst. 2 stanoví minimální limit pro doplňování na 5 % čistého zisku za rok a cílovou výši prostředků shromážděných v rezervním fondu na hodnotu odpovídající 20 % základního kapitálu.

Kromě čistého zisku a příplatků nad emisní kurz akcií může akciová společnost využít k doplnění rezervního fondu i snížení základního kapitálu za účelem převodu do rezervního fondu, podle ust. § 216a odst. 1 písm. b) obchodního zákoníku.

Kromě rezervního fondu vytvářeného na základě ust. § 217 obchodního zákoníku je akciová společnost povinna vytvářet také zvláštní rezervní fondy. Například podle ust. § 161d odst. 2 a § 161f odst. 1 písm. g) obchodního zákoníku vytváří akciová společnost zvláštní rezervní fond, jestliže má v majetku vlastní akcie nebo zatímní listy nebo poskytuje-li finanční asistenci.

4.5.7. Způsob rozdělení zisku a úhrady ztráty

Akciová společnost je subjektem, který bývá téměř vždy zakládán za účelem podnikání, který blíže vymezují stanovy a příslušná oprávnění. Účelem podnikání je podle § 2 odst. 1 obchodního zákoníku dosahování zisku.

Valná hromada, které podle ust. § 187 odst. 1 písm. f) obchodního zákoníku o rozdělení zisku rozhoduje, může schválit k rozdělení čistý zisk podle ust. § 67 odst. 2 obchodního zákoníku, tedy zisk za příslušné běžné účetní období po zdanění, může schválit k rozdělení i

nerozdělený zisk z minulých let. Podobně může rozhodnout i o úhradě neuhrazené ztráty z minulých let.

Mechanismus rozdělení zisku a úhrady ztráty je obligatorní náležitostí stanov podle ust. § 173 odst. 1 písm. i) obchodního zákoníku. Tato část stanov by měla by měla taxativně určovat, jak se ziskem bude nebo má být naloženo, a to zejména s ohledem na současné i potenciální akcionáře. Určení rozdělení zisku a úhrady ztráty demonstrativním způsobem není vhodné, neboť umožňuje valné hromadě přijmout i jiné rozhodnutí. Ačkoliv o rozdělení zisku a úhradě ztráty rozhoduje valná hromada, není možné ohledně rozdělení zisku a úhrady ztráty pouze bez dalšího odkázat na její rozhodnutí.⁸¹

V části **o rozdělení zisku** stanovy určí:

- podíl na zisku, který bude užit k doplnění rezervního fondu, podle ust. § 217 odst. 2 obchodního zákoníku,
- podíl členů představenstva a dozorčí rady na zisku (tantiéma), podle § 178 odst. 3 obchodního zákoníku,
- podíl řídící osoby na zisku, jestliže byla uzavřena smlouva o převodu zisku nebo je závazek k převodu zisku součástí ovládací smlouvy, podle ust. § 190a odst. 1 nebo § 190b odst. 1 obchodního zákoníku,
- podíl zisku, který náleží tichému společníkovi podle ust. § 673 odst. 1 obchodního zákoníku, jestliže byla uzavřena smlouva o tichém společenství,
- podíl zaměstnanců na zisku, popř. určení, že se tento podíl použije na uhrazení části emisního kurzu akcií, které nabývají zaměstnanci za zvýhodněných podmínek, podle § 178 odst. 3 obchodního zákoníku,
- podíl na zisku, který se použije podle ust. § 208 odst. 1 obchodního zákoníku ke zvýšení kapitálu z vlastních zdrojů společnosti,
- podíl na zisku, který se použije k úhradě dřívější ztráty,
- podíl na zisku, který se použije k jiným účelům, např. bude převeden do některého dobrovolně zřízeného fondu, a
- podíl akcionářů na zisku (dividenda), podle § 178 odst. 1 obchodního zákoníku. Jestliže akciová společnost vydala prioritní akcie, mohou stanovy podle ust. § 178 odst. 1 obchodního zákoníku určit jiný podíl držitele prioritních na zisku, než podle

⁸¹ KŘÍŽ, Radim. Stanovy a rozdělení zisku či úhrada ztráty akciové společnosti. *Právní fórum*. 2007, č. 6, strany 215 a 216.

poměru součtu jmenovitých hodnot akcií držitele k součtu jmenovitých hodnot akcií všech akcionářů. Stanovy dále upraví postup pro výplatu dividendy, jinak platí ust. § 178 odst. 8 obchodního zákoníku, podle něhož se dividendy vyplácejí akcionářům zasláním na jejich adresy (tzv. princip donosnosti plnění, u akcií na jméno a u zaknihovaných akcií na majitele) nebo se vyplácejí v sídle společnosti (tzv. princip odnosnosti plnění, u listinných akcií na majitele).⁸² Jako nejběžnější úpravu si lze představit zasílání dividendy na bankovní účty akcionářů.

V části o **úhradě ztráty** stanovy určí:

- úhradu ztráty prostředky z rezervního fondu podle ust. § 217 odst. 2 obchodního zákoníku,
- úhradu ztráty cestou snížení základního kapitálu, podle § 216a odst. 1 písm. a) obchodního zákoníku,
- úhradu ztráty řídící osobou, jestliže byla uzavřena smlouva o převodu zisku nebo ovládací smlouva, podle ust. § 190c odst. 5 obchodního zákoníku
- úhradu ztráty pomocí prostředků z nerozděleného zisku minulých let, a
- úhradu ztráty z jiných disponibilních zdrojů společnosti.

Výše uvedené možnosti rozdělení zisku je vhodné v souladu se zákonem dále konkretizovat, např. stanovit podmínky, za kterých dojde k použití příslušné možnosti, výši podílu, která bude konkrétním způsobem využita apod. Podobně jako u jiných obligatorních náležitostí stanov je pro některé akciové společnosti stanovena odchylná úprava, jako příklad lze jmenovat ust. § 35 odst. 1 zákona o penzijním připojištění, který umožňuje valné hromadě penzijního fondu rozhodovat maximálně o 10 % zisku, minimálně 5 % musí být vloženo do rezervního fondu a zbývající část zisku se zásadně rozděluje ve prospěch účastníků penzijního připojištění (popř. osob, jejichž připojištění zaniklo v roce, za který se o rozdělení zisku rozhoduje).

⁸² ELIÁŠ, Karel in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, a kol. *Kurs obchodního práva, Právnícké osoby jako podnikatelé*. Praha: C. H. Beck, 2005. Strana 325.

4.5.8. Postup při doplňování a při změně stanov

Právo rozhodovat o změně stanov náleží podle ust. 187 odst. 1 písm. a) valné hromadě, za změnu stanov se považuje i zvýšení základního kapitálu na základě rozhodnutí představenstva podle ust. § 210 obchodního zákoníku.

Ustanovení § 184a odst. 6 obchodního zákoníku zakotvuje s ohledem na význam rozhodnutí valné hromady o změně stanov povinnost informovat, jestliže má valná hromada rozhodovat o změně stanov, musí pozvánka obsahovat alespoň podstatu navrhovaných změn, návrh změny musí být akcionářům přístupný k nahlédnutí v sídle společnosti ve lhůtě stanovené pro svolání valné hromady a akcionář má právo vyžádat si zaslání kopie návrhu stanov. Podle mého názoru je vhodné tato práva ve stanovách poněkud rozšířit (např. určit, že návrh stanov je k dispozici ke stažení z internetových stránek společnosti) a zpřesnit (jakými způsoby lze žádat o zaslání kopie návrhu stanov).

Je rovněž vhodné, aby stanovy blíže upravily postup pro případ, že akcionář využije ust. § 180 odst. 6 obchodního zákoníku a uplatní protinávrh změny stanov, zejména aby upřesnilo, za jakých okolností bude představenstvo schopno uveřejnit tento protinávrh spolu se svým stanoviskem, neboť představenstvo nemusí stihnout stanovisko k rozsáhlejšímu návrhu zpracovat.⁸³

Ke změně stanov nemusí dojít jen rozhodnutím valné hromady o změně stanov, ale i takovým rozhodnutím, jehož důsledkem je změna stanov (např. rozhodnutí o snížení základního kapitálu), v takovém případě není nutné zvlášť rozhodnout o změně stanov, neboť rozhodnutí s důsledkem změny stanov toto rozhodnutí podle ust. § 173 odst. 3 obchodního zákoníku nahradí.

4.6. Podmíněně obligatorní náležitosti stanov

Výše uvedené náležitosti, jmenované v § 173 odst. 1 obchodního zákoníku, musí stanovy akciové společnosti obsahovat vždy a za všech okolností. Kromě těchto ustanovení ale stanovy obsahují i další náležitosti, roztroušené v obchodním zákoníku a případně i dalších

⁸³ KRÍŽ, Radim in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti.7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. Strana 71.

zákonech. V této práci bylo o těchto náležitostech na mnoha místech pojednáno. Jedná se např. o ustanovení o prioritních akcích či o nabyvání akcií zaměstnanci za zvýhodněných podmínek, o vydávání prioritních a vyměnitelných dluhopisů, o dodatečné lhůtě pro splacení emisního kurzu upisovaných akcií, o podílu zaměstnanců na zisku, o odchylném způsobu jednání jménem společnosti nebo o kooptaci členů představenstva. Ačkoliv literatura označuje tyto náležitosti za fakultativní^{84 85}, pojem podmíněně obligatorní je podle mého názoru případnější. Skutečnost, že příslušná zákonná ustanovení předvídají úpravu jmenovaných záležitostí stanovami, zároveň znamená, že jestliže o společnost o některé ze jmenovaných náležitostí rozhodne (např. rozhodne o tom, že vydá prioritní dluhopisy), je její povinností upravit tuto záležitost prostřednictvím stanov.

4.7. Fakultativní náležitosti stanov

Určité záležitosti je třeba vždy upravit stanovami, kromě nich ale se ale ve stanovách pravidelně objevují další záležitosti, které nejsou vyjmenovány mezi obligatorními náležitostmi stanov v ust. § 173 odst. 1 a u nichž zároveň není určeno, že musí být upraveny ve stanovách. Ve stanovách lze tak např. upřesnit, jakým způsobem mohou vykonávat svá práva akcionáři (mohou stanovit např. místo, kde mohou akcionáři podle ust. § 192 odst. 1 obchodního zákoníku nahlížet do účetní závěrky, nebo způsob, jakým mohou akcionáři na valné hromadě uplatnit podle ust. § 180 odst. 1 obchodního zákoníku), upravit konkrétní způsob vedení účetnictví, popř. může určit, že představenstvo v rámci potřeby může vytvářet výbory.⁸⁶

5. Srovnání

Podobně jako u akciová společnost je pouze jedním z několika subjektů, které jsou podle obchodního zákoníku právníckými osobami – podnikateli. Každý subjekt má svůj zakladatelský dokument s podobnými funkcemi, jaké v akciové společnosti plní zakladatelská

⁸⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : komentář*, 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. Strana 540.

⁸⁵ HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti a jejich změny*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strana 28.

⁸⁶ Stanovy ČEZ, a.s. : ve znění změn schválených valnou hromadou společnosti dne 29. června 2010. [cit. 25. března 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.cez.cz/edee/content/file/investori/informacni-povinnost-emitenta/2010-07/vnitri_informace_cez-049-2010.pdf>

smlouva a stanovy. Určité srovnání je tedy na místě, provedu jej však pouze ohledně těch náležitostí, u kterých rozdíly nevyplývají přímo z povahy společnosti.

5.1. Společnost s ručením omezeným a družstvo

5.1.1. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným používá jediný zakladatelský dokument, vydání stanov je podle § 110 odst. 2 pouhou možností, přičemž stanovy zde fungují jen jako doplněk trvale použitelné společenské smlouvy (podobně jako tzv. by-laws, vizte níže). Obligatorní náležitostí společenské smlouvy není např. přibližné určení nákladů spojených se vznikem společnosti, společenská smlouva nemusí určovat pravidla pro změny základního kapitálu, které je kogentně upraveno v § 147 až § 147 obchodního zákoníku. Zakladatelské dokumenty akciové společnosti nemusí ovšem obsahovat identifikaci prvních členů představenstva a dozorčí rady, na rozdíl od společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným, která musí identifikaci prvních jednatelů a členů dozorčí rady (je-li zřízena) obsahovat, podle § 110 odst. 1 písm. e) a f) obsahovat. Obchodní zákoník přitom předpokládá, že tato identifikace bude ve společenské smlouvě obsažena vždy, přestože v ní zmíněné osoby již dávno nemusí mít s příslušnou s.r.o. nic společného.

5.1.2. Stanovy družstva

Podobně jako společnost s ručením omezeným i družstvo se zakládá jediným dokumentem - stanovami, které podle ust. § 224 odst. 1 písm. b) obchodního zákoníku schvaluje ustavující členská schůze. Podobně jako stanovy akciové společnosti obsahují i stanovy družstva identifikační údaje společnosti, způsob použití zisku a úhrady ztráty, družstevní stanovy ale neobsahují např. výši výdajů spojenou se založením družstva (u a.s. je nutnou náležitostí zakladatelské listiny) nebo postup pro doplňování a změny těchto stanov, na rozdíl od stanov akciové společnosti ale musí obsahovat podle ust. § 226 odst. 1 písm. c) vzájemná práva a povinnosti družstva a člena. Ekvivalentní katalog stanovy akciové společnosti obsahovat nemusejí, práva a povinnosti jsou tak roztroušena v ustanoveních o orgánech, o akciích apod., podle mého názoru je vhodné zařadit ucelený výčet práv a povinností akcionářů jako samostatnou část stanov, alespoň fakultativně ve společnostech s větším počtem akcionářů.

5.2. Komunitární úprava

5.2.1. Evropské směrnice s významem pro českou akciovou společnost

Pro účely stanov akciové společnosti je nejvýznamnějším komunitárním předpisem Druhá směrnice Rady, č. 77/91/EHS. Jejím účelem je koordinace ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu.

Ustanovení čl. 2 jmenuje základní obligatorní náležitosti stanov, např. předmět podnikání, základní kapitál či úpravu orgánů. Čl. odst. 1 písm. a) Druhé směrnice rozlišuje na rozdíl od české úpravy právní formu (která není samostatnou náležitostí zakladatelské smlouvy ani stanov české a.s.) a firmu společnosti. Čl. 3 pak obsahuje poměrně rozsáhlý seznam obligatorních náležitostí zakladatelského dokumentu, znění příslušných ustanovení obchodního zákoníku mu pak téměř zcela odpovídá. Čl. 6 odst. 1 Druhé směrnice pak určuje minimální výši základního kapitálu na 25.000 EUR. Čl. 7 až čl. 10 pak upravují problematiku peněžitých a nepeněžitých vkladů a výdej akcií. S ohledem na výše uvedený výčet lze konstatovat, že úprava zakladatelských dokumentů a jejich obligatorních náležitostí stanov je do značné míry komunitarizována.

5.2.2. Evropská společnost

Náležitosti stanov evropské společnosti jsou upravovány třemi právními předpisy – nejdůležitějším zdrojem je Nařízení Rady č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti, podle ust. čl. 9 Nařízení se pak společností řídí těmi částmi stanov, kde to Nařízení výslovně stanoví, nebo jestliže Nařízení určité části neupravuje, pak národním předpisem o evropské společnosti (v České republice zákonem č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti) a předpisem upravujícím národní akciové společnosti (obchodním zákoníkem).

Stanovy musí na základě Nařízení určovat dodatek právní formy ve firmě evropské společnosti, způsob řízení společnosti (na rozdíl od české a.s. lze v akciové společnosti použít i monistický systém), pravidla pro stanovení počtu členů představenstva a dozorčí rady (na rozdíl od úpravy české akciové společnosti nemusí stanovy evropské společnosti určit

konkrétní počet členů)⁸⁷ nebo minimální výši základního kapitálu (120.000 EUR, podle čl. 4 odst. 2 Nařízení). Zákon o evropské společnosti pak upravuje např. pravidla pro svolávání a usnášení správní rady v evropské společnosti s monistickým systémem (podle ust. § 30 odst. 1 zákona o evropské společnosti). Ustanovení obchodního zákoníku se pak využijí pro tvorbu firemního kmene, splácení emisního kurzu akcií na zvláštní účet u banky, apod.

5.3. Vybrané zahraniční akciové společnosti

5.3.1. Akciová společnost podle práva státu Delaware, USA

Podle příslušného předpisu (Delaware General Corporation Law) je akciová společnost zakládána dokumentem certificate of incorporation (CoI), který může být doplňován a rozvíjen takzvanými by-laws. Ty mohou obsahovat další ustanovení týkající fungování společnosti, jejích akcionářů, vedoucích i řadových zaměstnanců apod. se akcionářů, nesmí být však v rozporu s CoI.

Na rozdíl od české úpravy upravuje delawarský předpis velmi podrobně identifikační údaje společnosti, zejména firmu, která má na výběr z cca 12 verzí dodatků pro právní formu, popř. se může rozhodnout pro cizojazyčné znění. Pro zajímavost dodávám, že je výslovně stanovena nutnost použít latinskou abecedu. Sídlo společnosti musí být určeno adresou o stanovených náležitostech. Kromě předmětu podnikání musí CoI obsahovat také charakteristiku vydávaných akcií a musí rovněž specifikovat osoby oprávněné jednat jménem společnosti až doby konání první valné hromady. CoI mohou také obsahovat fakultativní náležitosti, např. přednostní právo akcionářů na upisování akcií (na rozdíl od české úpravy je výslovně stanoveno, že toto právo akcionář nemá, leda je uvedeno v CoI), fakultativně lze omezit odpovědnost ředitelů společnosti (pozn. v ČR jejich pozici odpovídají členové představenstva) za škodu nebo zakotvit odpovědnost akcionářů za závazky společnosti,⁸⁸ která je České republice zásadně vyloučena.

5.3.2. Švýcarská akciová společnost

⁸⁷ DĚDIČ, Jan, ČECH, Petr. *Evropská (akciová) společnost*. Praha: BOVA POLYGON, 2006. Strana 368.

⁸⁸ EISENBERG, Melvin Aron. *Corporations and other business organizations*. New York: Thomson Reuters, 2009. Strana 583.

Obligatorní náležitosti stanov švýcarské akciové společnosti jsou v zásadě totožné s požadavky českého práva. Zajímavostí je možnost přiznat upisovatelům zvláštní úroky zvláštní úroky (Bauzinsen) z vkladů za období zakládání společnosti, a možnost převést obchodní vedení společnosti na třetí osobu.⁸⁹

⁸⁹ HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti a jejich změny*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. Strany 83 a 84.

Závěr

Problematika zakladatelské listiny a stanov, přestože se v samotném obchodním zákoníku omezuje jen na několik málo ustanovení, jejíž jádro tvoří toliko dva paragrafy, je ve skutečnosti prostřednictvím svých odkazů a dynamiky změn, které se v oblasti akciové společnosti odehrávají, problematikou velice rozsáhlou, o které již bylo a nepochybně ještě bude mnoho řečeno a napsáno. Diplomová práce v požadovaném rozsahu má pak charakter toliko stručného úvodu do problematiky.

V **obecné části** diplomové práce jsem se věnoval povaze zakladatelské listiny a stanov, jejich významu pro akciovou společnost od okamžiku, kdy se osoba nebo skupina osob ujednotí ve svém úmyslu takovou společnost založit až po její dlouhodobé fungování se všemi eventualitami. Zabýval jsem se tím, jak tyto dokumenty fungují uvnitř společnosti a projevují se v praxi jejich jednotlivých orgánů, jaká práva a povinnosti z ní mohou vzniknout akcionářům, zaměstnancům nebo i každému z nás.

Ve **zvláštní části** diplomové práce jsem se pak zabýval jednotlivými náležitostmi zakladatelské smlouvy a stanov, postřehl jsem hlavní charakteristiku současné úpravy, možné alternativy a rozpory v názorech vyskytujících se v odborné literatuře a hájil jsem názor, ke kterému se přikláním. Pokusil jsem se rovněž identifikovat některé další nejednoznačnosti, které v odborné literatuře nebyly zmíněny nebo byly zmíněny jen okrajově. Celý tento postup jsem uzavíral popisem, jak se jednotlivé alternativy projevují nebo by se měly projevit v zakladatelské smlouvě nebo ve stanovách, jak je nutné je formulovat, co stanovy musí obsahovat, co by obsahovat měly a které náležitosti stanovami upravit nelze.

Během vytváření této diplomové práce postupoval zároveň legislativním procesem zákon o obchodních korporacích, který byl vyhlášen jen krátce před jejím odevzdáním. Část této diplomové práce je tak (jestliže účinnost tohoto zákona nebude odložena a nestane se dalším zákonem ve věčné legisvakanci, jako zákon o státní službě či úrazovém pojištění) v brzké době odsouzena k roli historiografického textu (alespoň z pohledu mladého autora). Za účelem alespoň částečné eliminace tohoto údělu je v závěru několika kapitol zařazen i popis a zhodnocení úpravy podle zákona o obchodních korporacích, aby si čtenář mohl udělat představu i o vývoji budoucím.

Použitá literatura

Knihy a časopisy

- ČERNÁ, Stanislava. K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami. In ZDOBINSKÝ, Stanislav. *Pocta Milani Bakešovi k 70. narozeninám*. Praha: Leges s.r.o., 2009. Strany 81 – 87.
- ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 3 : Akciová společnost*. Praha: ASPI, a.s., 2006. 360 s.
- DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr, KRÍŽ, Radim. *Akciové společnosti : 7., přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012. 920 s.
- DĚDIČ, Jan, ČECH, Petr. *Evropská (akciová) společnost*. Praha: BOVA POLYGON, 2006. 632 s.
- DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a evropská společnost*. Praha: ASPI, .a.s., 2009. 886 s.
- EISENBERG, Melvin Aron. *Corporations and other business organizations*. New York: Thomson Reuters, 2009. 2107 s.
- ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost : Systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. Praha: Linde Praha, a.s., 2000. 433 s.
- ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila, a kol. *Kurs obchodního práva : Právníky jako podnikatelé*. Praha: C. H. Beck, 2005. 617 s.
- HEJDA, Jan. *Stanovy akciové společnosti a jejich změny*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 191 s.
- HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Praha: C.H. Beck, 2003. 1041 s.
- LOCHMANOVÁ, LUDMILA. Obchodní firma a tvorba firemního kmene II. *Právní rádce*. 2007, č. 10, strany 4 – 11.
- KADLECOVÁ, Marta, SCHELLE, Karel, VESELÁ, Renata, VLČEK, Eduard. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2007. Strana 178.
- KOZEL, Roman in KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 1553 s.
- KRÍŽ, Radim. Stanovy a rozdělení zisku či úhrada ztráty akciové společnosti. *Právní fórum*. 2007, č. 6, strany 213 – 218
- MALÝ, Karel, a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges. 2010.
- PELIKÁNOVÁ, Irena, a kol. *Obchodní právo I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 576 s.

POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČAP, Zdeněk, a kol. *Obchodní zákoník: Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1079 s.

RADA, Ivan. *Dozorčí rada obchodních společností.* Praha: LINDE, 2008. 219 s.

RADA, Ivan a kol. *Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s.* Praha: LINDE, 2004. 199 s.

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů.* Praha: C. H. Beck, 2010. 184 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : komentář, 13. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2010. 1447 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné 1 : obecná část, věcná práva.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 460 s.

Soudní rozhodnutí:

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 29 *Odo* 216/2003

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 31 *Odo* 11/2006

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 32 *Odo* 383/2006

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 29 *Cdo* 2008/2007

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 23 *Cdo* 1462/2008

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR. In 29 *Cdo* 585/2010

Internetové zdroje:

BARKER, Alex. UK fights to keep share certificates. Financial Times. Brussels: Financial Times, 2012. [citováno 2. března 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/18dca3be-6493-11e1-9aa1-00144feabdc0.html#axzz1ok7s5eVT>>

Burzovní pravidla. Část XXV. [citováno: 15. března 2012]. Praha: Burza cenných papírů Praha, a.s. Dostupné z WWW: <http://ftp://ftp.pse.cz/Info.bas/Cz/Predpisy/listinne_cp.pdf>

Česko. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu Zákona o obchodních korporacích. Praha: Vláda České republiky, 2011. [citováno 2. března 2012] Strana 186. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/navrh-zakona.html>>

Ekonomické subjekty podle vybraných právních forem. In *Statistická ročenka České republiky 2010.* Praha: Český statistický úřad, 2011 [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200>>

HOLANOVÁ, Tereza. Papírové akcie po 400 letech končí. Obchody zrychlí. *Aktuálně.cz*, [cit. 10. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=736302>>

Právnícké osoby podle vybraných právních forem. In *Statistická ročenka České republiky 2010*. Praha: Český statistický úřad, 2011 [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200>>

SANSOM, Ryan. What is par value and why you should care. *Goodwin Procter*. [citováno 15. března 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.goodwinfoundersworkbench.com/posts/par-care/>>

Stanovy ČEZ, a.s. : ve znění změn schválených valnou hromadou společnosti dne 29. června 2010. [cit. 25. března 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.cez.cz/edee/content/file/investori/informacni-povinnost-emitenta/2010-07/vnitri_informace_cez-049-2010.pdf>

Abstrakt

Diplomová práce rozebírá zakladatelskou smlouvu a stanovy akciové společnosti, a to obecně i z pohledu jednotlivých náležitostí. V obecné části je popsána a zhodnocena povaha zakladatelské smlouvy jako dokumentu, jímž je zakládána akciová společnost, je popsáno, jakou roli tento dokument v různých fázích procesu zakládání akciové společnosti plní a jaká role je mu přiznávána po vzniku akciové společnosti. Obecná část se pak zabývá stanovami jako dokumentem, který je základní normou pro fungování konkrétní akciové společnosti. Je popsány a zhodnoceny funkce stanov ve vztahu k vybraným subjektům. Obecné části pojednávající o obou zakladatelských dokumentech jsou propojeny pojednáním o vztahu mezi zakladatelskou listinou a stanovami, kde je zhodnocen tento vztah a srovnána role a význam obou dokumentů.

Zvláštní část práce se pak zabývá jednotlivými náležitostmi zakladatelské smlouvy a stanov, ohledně každé náležitosti popisuje a zhodnocuje relevantní zákonnou úpravu, kterou konfrontuje s názory obsaženými v odborné literatuře, v judikatuře a s mými názory. Každá náležitost je zhodnocena z pohledu možné či požadované úpravy prostřednictvím zakladatelské listiny či stanov, čtenář je seznámen s rozdílnými názory na příslušnou náležitost a s mými návrhy na úpravu této náležitosti. Kde jsem to považoval za vhodné, učinil jsem srovnání s úpravou používanou pro jiné druhy právnických osob, popř. pro právnické osoby zahraniční.

Vzhledem k dynamice změn je čtenář na několika místech práce seznámen i s dřívější úpravou zakladatelských dokumentů i jejich náležitostí. Chystaná změna v oblasti soukromého práva v České republice se promítla i do úpravy zakladatelských dokumentů akciové společnosti, a tak je část práce zabývající se příslušnou náležitostí zpravidla zakončena popisem a případným zhodnocením úpravy platné v budoucnu.

Práci uzavírá srovnání zakladatelských dokumentů české akciové společnosti s požadavky evropské legislativy, s požadavky na zakladatelské dokumenty dalších českých podnikatelských subjektů a se stanovami zahraničních akciových společností. Závěr shrnuje práci a zhodnocuje její povahu a význam.

Abstract

in English

The thesis analyzes memorandum of association and by-laws of a joint-stock company, from both general point of view as well as from the point of their required particular informations. The part concerning general point of view describes and evaluates memorandum of association as document incorporating a joint-stock company, it is described what role is performed by this document through the whole process of incorporation of a joint-stock stock company and what role is assigned to this document after the company has been established. The part concerning general point of view then covers the by-laws as a document which is a basic norm for functioning of a particular joint-stock company. The functions of a by-laws in relation to the chosen subjects are described and evaluated. The two general parts are connected through the tract about the relation between a memorandum of association and by-laws, where the relation is evaluated and the role and significance of the two documents is compared.

The other part of the thesis concerns itself with particular required informations, every one of the information describes and evaluates relevant legal regulation which is confronted with the opinions contained in the scientific literature, in the court decisions and my opinions. Each required information is evaluated from the view of a required or possible regulation through the memorandum of association or by-laws, the reader is familiarized with the different opinion on the given requirement and with my opinions on it. I have also made a comparison with the regulation used for other legal entities or foreign legal entities or foreign joint-stock companies where I deemed it appropriate.

Given the dynamics of the changes, the reader is familiarized with a former versions of the regulation of the documents of incorporation and its requirements at a various places within the thesis. The forthcoming change in a private law area in the Czech Republic has also projected itself into the regulation of the documents of incorporation, therefore the part of the thesis covering particular requirement is concluded by the description and appropriate evaluation of a regulations applicable in the future.

The thesis is concluded with the part covering the comparison of the incorporationg documents of a Czech joint-stock company with the documents of incorporation of other Czech business legal entities, requirements of the European Union legislation and the incorporation document of a chosen foreign joint-stock companies. The conclusion summarizes the thesis and evaluates its nature and importance.

Název diplomové práce:

Zakladatelská smlouva (listina a stanovy akciové společnosti)

The memorandum of association (deed of incorporation and by-laws of a joint-stock company)

Klíčová slova:

zakladatelská listina, zakladatelská smlouva, stanovy, akciová společnost

memorandum of association, deed of incorporation, by-laws, joint-stock company